

Газета заснована 1 вересня 1989 року

Наш індекс 61671

І нині благодать Святого Духа діє

Проповідь Патріярха Київського і всієї України-Руси ФІЛАРЕТА у день Святої Тройці

**В ім'я Отця і Сина,
і Святого Духа.**

Дорогі браття і сестри!

Сьогодні Православна Церква святкує день Святої Тройці. В день П'ятдесятниці Господь явив світу Третю Особу Пресвятої Тройці – Духа Святого.

Господь Ісус Христос перед Своїм Вознесенням на небо повелів ученикам не відлучатися з Єрусалиму, а чекати зішестя Святого Духа. І Господь виконав Свою обітницю. Дійсно в п'ятдесятний день після Пасхи, коли ученики були зібрані у світлиці, зробився великий шум і Дух Святий у вигляді вогнених язиків зійшов на всіх тих, хто знаходився у світлиці, тобто на апостолів.

І що відбулося у результаті зішестя Святого Духа? В результаті зішестя Святого Духа апостоли внутрішньо змінилися. Якщо після Возп'яття Ісуса Христа вони сиділи за закритими дверима, бо боялися юдеїв, то після зішестя Святого Духа на них, вони сміливо проповідували тритисячному натовпу юдеїв про Воскресіння Господа Ісуса Христа. Також Дух Святий відкрив їм розум – і вони правильно розуміли не тільки Писання, а й все те, чому вчив Господь Ісус Христос.

Ви лише уявіть собі, що ці дванадцять апостолів, переважна більшість з яких не мали освіти, підкорили Євангелії Христовій увесь світ. І сьогодні християнство як релігія є пануючою релігією у усьому світі. І все це сталося під дією Святого Духа, Який через апостолів і через Церкву потім навернув до Христа, до істинного Бога, всі народи світу. Апостоли перемогли язичницьке вчення про неправдивих богів не своєю мудрістю, не красномовством, а перемогли силою Божественною,

яка виявлялася через звершення чудес. Бо коли язичники після проповіді апостолів бачили чудеса: воскресіння мертвих, зцілення хворих, передбачення майбутнього, тобто явища надприродні, які не притаманні людині, то вірили тому, що проповідували апостоли. І тому ця Божественна сила – благодать Святого Духа, діяла і діє в усі віки історії Церкви.

І нині благодать Святого Духа теж діє. Ви зверніть увагу, яким могутнім був атеїзм, здавалося, що після його тиску ніхто не залишиться християнином. Але благодать Святого Духа зберігала віру в серцях людей. І сьогодні державний атеїзм у нас переможений, а християнство зростає, тому що воно діє благодаттю Святого Духа.

Зверніть увагу на нинішню нашу ситуацію в Україні. Ви бачите який дух піднявся на захист нашої Батьківщини? Хто пробуджує цю любов до нашої землі, до нашої держави, до нашої мови, до нашої культури? Благодать Святого Духа пробуджує в серцях цю любов. Або зверніть увагу на ту гуманітарну допомогу, яку надає український народ всім постраждалим в Донбасі. Хто діє на серця цих людей? Благодать Святого Духа. Благодать Святого Духа невидима, а дії її видимі. Ми бачимо це самі на собі.

Тому, дорогі браття і сестри, будемо дякувати Богові за те, що Він послав і посилає благодать Святого Духа для того, щоб ми йшли в своєму земному житті вірним шляхом, шляхом правди, шляхом боротьби зі всяким злом, особливо боротьби зі своїми власними гріхами. І тоді Божественна благодать буде нам допомагати так само, як вона допомагала святим апостолам проповідувати Воскресіння Господа нашого Ісуса Христа. Йому слава на віки віків.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Свобода – у світлі Духа Святого	3
Почаївська чудотворна ікона Богородиці	3-4
Отець Писанка	5
Кого залучити до вивчення історії краю?	9
Україна має втілити ідею Справедливості	10
Бережімо скарб мови	11
Пам'яті Анастасії Шкільник	12-13

Скрижалі Духа

VENI SANCTE SPIRITUS

З латинської літургії, на празник Святого Духа

Переклад Віри BOBK

Прилинь, о Духу Святости
 З божественної ясности
 І принеси безсмертя дань.
 Нещасним – пільги Твій покров,
 Страждальним – батьківську любов,
 Покірних вислухай благань.
 Самотніх потішителю,
 І лагідности вчителю,
 Приятелю душі, прилинь!
 Спокій у втомі принеси,
 А спеку леготом гаси,
 І сльози обітри сумним.
 Ти наше серце приготуй,
 Блаженства світлом нагодуй,
 У нашу душу загоди.
 Без ласки променя з небес
 Весь люд позбавлений чудес,
 Без розуму й без доброти.
 Всі плями з наших душ зітри,
 Всі болі й рани нам зіли,
 Всім спраглим принеси напій,
 Усе залякле розм'якши,
 Усе заблукане веди,
 Усе замерзле розігрій.
 Ти вічний Духу Пресвятий,
 Зішли нам дар свій дорогий,
 Вінець безсмертного добра.
 Щоб ми зуміли це життя
 Провести праведним путтям
 До вічності безсмертних брам.

Аміль.

Христос із нас може спекти чистий хліб духовний

о. Віктор ВЕРЯСКІН

Відсувається вбік найголовніший символ єднання з Христом, найголовніше таїнство у християнстві – Євхаристія! Це свідчить про те, що ми вже не так вірно у багатьох питаннях думаємо. Треба осмислювати все, і ми з вами маємо безцінну можливість говорити про це.

Я хочу нагадати вам, що нам рекомендується читати напередодні кожного причастя 1-е послання до Коринтян апостола Павла (11; 23-24): «Я ж бо, що прийняв від Господа, те й вам передаю, ... узев хліб і, подякувавши, розламав і сказав: «Прийміть, їжте, це є Тіло Моє, що за вас ламається; це творить на спомин про Мене». Христос заповідав: «Це творить на спомин про Мене». Це значить, що хліб повинен нагадувати про тіло Ісуса Христа, відданого на смерть для того, щоб викупити наші гріхи. В чині Літургії Василя Великого ці освячені хліб і вино називаються терміном «вмістообрази». Є первообрази, є образи первообразу – архетипи, а вмістообрази – це нагадування. Кожен раз, коли будете приймати цей хліб і роздроблювати, пережовувати його, «це творить на спомин про Мене», бо так само роздробилося Моє тіло в муках.

У найдавніших християнських документах збереглася молитва апостолів, котру читали перед причастям. Там є такі слова: «Як хліб утворюється з багатьох зерен, через перемелювання, проходження через вогонь і випікання, так і нас, розсіяних по всій Землі, як зерна, збери, перемели і випікай з нас єдиний хліб». Який символ! Ми боїмо-

ся, а Христос каже: «Якщо... зерно, упавши в землю, не умре, то воно не принесе плоду» (див. Ів. 12; 24). Виявляється, ми повинні віддавати себе під жорна цього життя, не боятися цього «перемелювання». Це і є подвиг! Коли з нас вийде борошно вищого ґатунку, тоді Христос із нас зможе спекти чистий хліб духовний.

Ми не думаємо, що цей процес швидкий і простий. Моя бабуся пекла хліб на цілу артілю, з ранку до вечора ватра в печі горіла, і я бачив, який це важкий труд. І розмолоти – важкий труд. Виявляється, Бог із нами працює. Він каже: «Віддай Мені себе, Я з тебе зроблю вищий сорт». А ми кажемо: «Боляче! Не хочу, щоб мене перемелювали! Я сам буду працювати над собою, самовдосконалюватися!». Але чи бувало що-небудь без Бога? Нічого не буває без Бога! Нічого не буває без страждань! Страждання очищують, облагороджують і підносять, якщо зумієш правильно їх зрозуміти і правильно до них поставитися.

Прочитайте 1-е послання до Коринтян (11; 31): «Бо коли б ми самі судили себе, то не були би засуджені». Якщо ми кажемо: «Я підготувався до Причастя, прочитав усі акафісти, відпостив три дні, всі формальні правила виконав...». Людина внутрішньо вважає себе гідною..., і цим вона стає негідною! Тому що смирення якраз у цьому питанні вона і не показує!

Я взяв із собою книжку отця Арсенія, єпископа Серпуховського, про те, як причащалися давні християни. Сьо-

годні залишилися лиш сліди від тих звичаїв. У цій книзі написано, що існував звичай брати часточки причастя додому, про запас, щоб потім цілий місяць причащатися і зміцнюватися. Якщо хтось не міг бути присутнім на богослужінні, то дияконів розсилали по хатах і вони розносили причастя, рукою подавали його, і люди брали його рукою. Ми думаємо, що ми в багатьох питаннях вперед пішли, а ми, на жаль, від початкового і справжнього, що було у перших християн, відійшли.

Христос Своєю учням після Воскресіння сказав: «Доторкніться до Мене, помацайте». Я розумію, що вам це необхідно, інакше ви не можете повірити, ви не готові прийняти Мене духовно. Він опускався до немочі людської, але, в той же час, закликав, щоб ми вивчилися в поняттях і в душі. Апостол Павло казав: «Якщо ми і знали Христа по плоті, то тепер уже не знаємо, тому що Він, «постраждавши тілом, ожив духом». Я хочу, щоб ви запам'ятали ці слова. І треба всі події церковного життя старатися сприймати, уявляти і відчувати в душі.

Ікона «Воскресіння» зображує звично порожню гробницю, відсутність Христа або сходження Христа в пекло для виведення старозавітних праведників, котрі жили надією на Христа-Спасителя. Ми не підключаємо мізки, слухаючи, як на службі співають: «В гробі тілом, у пеклі душею, як Бог, в раю з розбійником, і на престолі був еси, все наповняючи...». Нам пропонується подумати про всюдиприсутність Христа, Його

необумовленість у часі. Він, будучи єдиною особистістю, тілом лежав у гробі, душею Своєю зійшов у пекло і виводив старозавітних праведників, а духом був у раю з розбійником («Істинно кажу, сьогодні будеш зі Мною в раю», – це Він на хресті казав). І в цей час Він не залишив престолу, з якого Він керує всім всесвітом і царює. Він усе наповнює Собою, ми Його не можемо описати, тому що Він не обумовлений простором. Він є Дух всюдисущий, а ми Його часто закриваємо в конкретні форми і поза цією формою Христа не уявляємо. Нам важливо подумати про те, що Христос усюди: Він тут, тепер серед нас. Він у нас. Він нас пронизує, Своєю енергією, Своєю благодаттю, Своєю Духом.

Але треба знати, де можна знайти Христа, незалежно від того, що Він всюдисущий. Він всюдисущий Своїми енергіями, але Григорій Палама каже, що Він скрізь присутній Своєю суттю і що буде такий час, коли Бог буде все у всьому. Це означає, що сьогодні Він ще не у всьому, тобто можна подумати, що є пласти світобудови і ділянки, де Бог особистісно не є присутнім, але, в той же час, усі творіння у Всесвіті залежать від Творця, інакше він би розсипався. І нам заповідано уповати на такий час, коли Бог буде все у всьому, буде пронизувати все не тільки енергіями, але й особистісно.

Фрагменти з книги «Беседи о притчах и Господних праздниках», – Симферополь, 2007 р.

Переклад з російської Людмили ЗУЗЯК

Свобода – у світлі Духа Святого

Із бесід Олів'є Клемана з Патріархом Атенагором

Він

Осягнувши одкровення Отця, яке Христос приніс на землю, ми повинні ще й навчитися жити за цим одкровенням. Однак надто багато християн подібні на старшого сина із притчі.

«Духовний отець» – це зовсім не той, хто навчає, а той, хто відроджує за образом Отця Небесного...

«Духовним отцем» стають через обрання згори, за харизмою Духа Святого, за безпосереднім повчанням Божим. Ні вік, ні становище не грають тут ніякої ролі. В святоотецьких висловлюваннях говориться: Авва Мойсей мовив одного разу братові Захарії «Скажи мені, що я повинен робити». Але той кинувся до ніг старця і промовив: «Це у мене ти запитуєш, отче?» Старець відповів: «Повір мені, Захарію, я бачив Духа Святого, який сховався на тебе, і відтоді це я повинен запитувати у тебе...»

Перша умова для того, щоб стати «духовним отцем» – це бути самому пневматиком». Святий Симеон Новий Богослов говорить: «Той, хто ще не народжений, не може рождати і духовних дітей», і додає: «Щоб давати Духа Святого, потрібно Його мати». Він посилається на слова Господа: «Бо не ви будете говорити, а Дух Отця вашого буде говорити в вас» (Мт. 10, 20).

Відавання себе волі духовного отця є своєрідним посвяченням, початком поступового стягання миру Божого в собі... **Йдеться тут про найголовнішу ознаку духовного отцівства: єдиний його смисл полягає в тому, щоб вивести людину із рабства до свободи дітей Божих...**

«Один отець, – мовить Авва Пимен, – що навчав душу безпосередньому спілкуванню з Богом, радив: «Ніколи не наказуй, будь усім прикладом, але не законодавцем...» Остерігання пошкодити цілісну структуру людської особистості обумовлює повну самопо-

жертву духовного отця.

Один юнак прийшов до старця з проханням навчити його на шлях досконалості, але той на це нічого йому не відповів. Юнак запитав про причину його мовчання. «Хіба я вищий за тебе, щоб тобою повелівати? – відповів старець. – Я нічого тобі не скажу. Роби, якщо можеш, те, що роблю я». З тої пори учень так і намагався чинити і осягнув **смысл безмовности і вільного послуху...** Духовний отець ніколи не схидає своє чадю, він допомагає народитися чаду Божому, дорослому і вільному». (Paul Evdokimov, «La Paternite spirituelle»: Contacts, 19, 1967).

Він

Врешті-решт при будь-яких історичних потрясіннях для християн найважливіше зберегти спроможність упізнавати й приймати обіцяне життя. Яким чином? Цю здатність повинна живити молитва, а також діяльна участь в житті і смиренна любов. Християни мають активно сповнювати свої громадянські обов'язки.

Я

Згадаймо французьку революцію: вона протиставила і частково була права, – свободу і Церкву. Вона побажала «дохристиянізувати» Францію в ім'я свободи. Однак Церква сьогодні все більше ототожнює свою справу й зі справою свободи. [...]

Він

Християнство – це релігія свободи. Христос, відкинувши перетворення каміння в хліби, відмовившись зійти з хреста, побажав остаточно утвердити нашу свободу. Свобода – це суть євангельської проповіді. Віра не тільки визволяє нас від страху, від смерті і влад світу цього – вона сама є найвищим актом свободи.

Я йду до Христа тому, що люблю Його. Ніщо не накладає на мене жодних пов'язань, окрім свідчення Його

любви. Ось чому все життя Церкви мало би виходити з любови. Церква не повинна бути якоюсь високою інстанцією, котра дозволяє чи забороняє, вона має породжувати вільних людей, спроможних вільно творити своє життя у світлі Духа Святого.

І свобода необхідна скрізь. Присутність християн у світському середовищі має бути пронизана свідченням, підкріпленням, – коли треба, навіть кров'ю, – що град цей – не Бог, а Бог Живий безпосередньо, особисто є з кожною душею людською. І тоді ця присутність несе в своїй глибині і оновлення, і свободу духа.

Для людей немає нічого ціннішого, ніж свобода думки і слова. Однак законно нею користуватися можна лише при повазі до іншого, тобто прагнучи звільнитися від власних упереджень.

Я

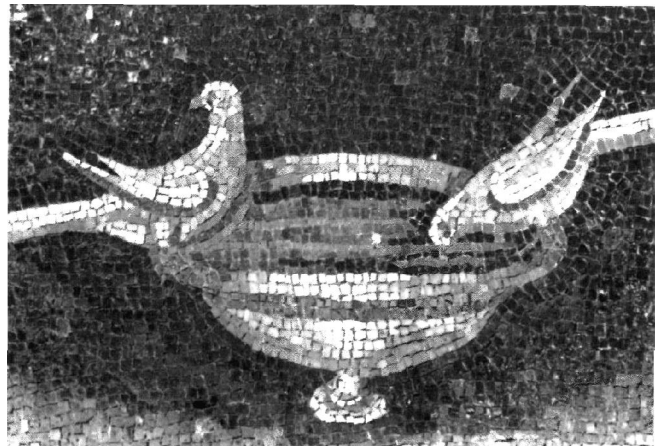
Драма соціалістичної і анархічної концепції свободи, надто поширеної тепер серед молодих західних революціонерів, полягає в тому, що все зло зводиться лише до зла соціального, що підсвідомі інстинкти людини, її життєва

сила в основі своїй добрі, досить звільнити її від усілякого соціального примусу, дати вільно розкритися – і люди одразу стануть братами. Але ми, християни, з багатовікового досвіду добре знаємо: потрібна сила невидимого, потрібна аскеза, – аж до смерті і воскресіння, – щоб повернути людей до істинної їх природи, котра являє справжню динаміку свободи, де життєва сила, осяяна зсередини, невимусовно стає пориванням до Бога і любов'ю до ближнього. Відтак проблема полягає не стільки в тому, щоб прибрати принук, а в тому, щоб замінити примус рабства дисципліною внутрішнього преображення... Бо осягнення воскресіння є мистецтво мистецтв і наука наук.

Він

На думку Отців, які коментували Євангелію за надхненням Духа, свобода і відповідальність визначають людську особистість. Ми маємо внести в свободу не зовнішні обмеження, а позитивний зміст.

Переклад з російської Паіси ЛІШИ Олів'є КЛЕМАНА «Беседи з патріархом Афинагором». – Брюссель, 1993.

Ярослава ПАВЛИЧКО, Львів

Почаївська Чудотворна ікона Богородиці

В історії вітчизняного мистецтвознавства Чудотворна ікона Почаївська Богородиця середини XVI століття, поминувши літописні напрацювання, залишається мало вивченою пам'яткою в царині графіки та іконопису. Дослідження останніх років мистецтвознавців Людмили Міляєвої та Віктора Луця, попри окремі спостереження, носять побіжний характер, ґрунтуючись здебільшого на загальновідомому матеріалі. Значний внесок у вивчення джерелознавчого аспекту належить літературі хронікального характеру, де функціонує хронологічне фіксування виявлених «чудес», пов'язаних із «цілібною Стопою» та Чудотворною іконою Богородиці. Небагато пам'яток можна поставити в ряді популярності, зачисливши сюди відому Чудотворну Холмську Богородицю другої половини XI ст., створену у класичний період візантійського малярства, за величезною кількістю чудес. Безперечно, поява чудотворних ікон (їх налічують понад 150), викликана поширенням марійського культу, всезагальним шануванням Богородиці на українських землях, зокрема у XVII і особливо – у XVIII ст. На Волині цей культ був розвинений найдуже. Цей край славився своїми чудотворними пам'ятками, окрім згаданих сюди можна зачислити відомі Волинську Богородицю. Чудотворна Почаївська Богородиця середини XVI ст. користувалася в народі винятковою популярністю й пошануванням, через те з бігом часу ставала взірцем для багатьох наслідувань.

Найраніший переказ, з яким пов'язана згадка про цю ікону, відноситься до 1559 р. Власне, від цієї дати розпочинається її більше як понад 400-літня історія. Того року через Волинь проїжджав грецький митрополит Неофіт (у якихось невідкладних церковних справах: наближалися часи церковної унії (1596 р.) і це, можливо, стало причиною поїздки в Україну). На Волині митрополит на запрошення дідачки Ганни Гойської з роду Козинських, в селі Орлі зупинився на декілька днів. Із вдячності за гостинне прийняття митрополит Неофіт на прощання подарував господарині ікону Богородиці з Христом, яку власниця довго зберігала серед домашніх реліквій. Одного дня Гойська зауважила, що ікона випромінює світло. Невдовзі сталася подія, яка підтвердила чудо: сліпий брат Пилип прозрів. Ганна Гойська зрозуміла, що образ чудотворний. 1597 року хресною ходою на чолі із православним єпископом, багатьма священниками та монахами Чудотворну ікону перенесли у не-

велику Почаївську кам'яну церкву Успіння Богородиці. З того часу відбулося багато чудес. Так, за 110 років – від 1721 до 1831, їх записано 539, що сталися за молитвами віруючих перед Чудотворною Почаївською Богородицею, а самі чудеса монастирська хроніка фіксує від 1661 р. Одні з перших відомостей про такі чудеса подає Й. Галатівський у книзі «Небо нове», що побачила світ у друкарні Михайла Сльозки 1665 року у Львові.

Резонансна подія відбулася 23 липня 1675 року, що вразила сучасників масштабністю. З-поміж усіх чудес, до яких спричинилася за посередництвом молитви Чудотворна ікона Богородиці, монастирська хроніка виділяє одне із найславніших – оборону Почаївського монастиря і церкви від нападу турків, де Богородиця своїм омовором захистила його та людей. Цю подію докладно зобразили українські гравери Никодим Зубрицький та Йосип Гочемський: (на гравюрі – у зменшених пропорціях поміщено копію Почаївської Чудотворної ікони).

Особливо багато копій появляються після 1773 року, коли ікону коронував греко-католицький єпис-

Закінчення на стор. 4

Почаївська Чудотворна ікона Богородиці

Закінчення.

Початок на стор. 3

коп Сильвестр Рудницький. (Докладний опис цієї важливої події подає книга «Преславна гора Почаївська») та гравюра «Коронування ікони Почаївської Богородиці», авторство якої В. Свенціцька приписує Т. Стрельбицькому.

Доля оригіналу Почаївської Богородиці від самого початку сповнена таємничості. Перенесена 1597 р. до церкви Успіння Пресвятої Богородиці, ікона перебувала там до 1649 р., хоча у цьому міжчасі був захопив її нащадок Г. Гойської, белзький каштелян Андрій Фірлей. 1623 р. він вивіз ікону до м. Козина. Ігумен Іов Залізо домігся її повернення до Почаївського монастиря. Згодом ікону переносять до церкви Св. Трійці, відбудованої на кошти подружжя Федора та Єви Домашевських, а вже в 1771 р. — у ново-побудований Успенський собор — фундацію Миколи Потоцького. 1831 р. за розпорядженням Миколи І монастир було закрито. Пам'ятку монахи-василіяни забрали з собою, а на первісному місці залишили її копію невідомого автора, яка і донині там перебуває. Сам оригінал так і залишився покритий ореолом загадки.

Історик о. А. Хойнацький, автор низки праць про Почаївську Лавру, один із перших подає відомості, згідно з якими ікона Почаївської Богородиці була заввишки — 6,1/4, завширшки — 5,1/8 вершків (27,7 x 22,45 см), мальована олійними фарбами. Однак, В. Луць припускає, що ікону поновили після пожежі у Лаврі 1869 р. Намальована ікона на сосновій дошці устро-го-візантійському стилі, скріплена двома дубовими шпугами.

Видання «Преславна Почаївська гора» подає, що ікона первісно була покрита «тонкою срібною дошкою, прикрашеною як ризи, проте з бігом часу риза загубилася, частинно бракувало цілих кусків, відтак її було замінено новою ризою із дрібних перлів». На сосновій дошці зображено поясну Богородицю з маленьким Христом на правій руці. У лівій руці Богородиця тримає плат, який частинно прикриває ноги і закинений на плечі Ісуса. Лівою рукою Христос торкається плеча Богородиці, правою — благословляє. Богородиця прихилила голову до голови Сина, висловлюючи у такий спосіб сердечну любов. Обабіч — мініатюрні ростові зображення святих: справа — св. пророк Ілля і св. Мина, зліва — першомученик Стефан і преподобний Авраам, внизу на горизонталі розташовані поясні зображення святих мучениць: Катерина, Параскева-П'ятниця та Ірина. Наявність цих святих, безперечно, пов'язана з покровительством і підтверджує думку про те, що ікона була чиясь родинною реліквією.

Записи на іконі (їх біля десяти) — «руською мовою», як і монограми «МР ΘΥ» та «ІС ХС», свідчать про малярсько-слов'янину, або про цілком можливе місце походження пам'ятки.

Для цілого ряду почаївських видань

неодмінним атрибутом виступає гравюра Чудотворної ікони Почаївської, де вже домінує західна іконографія, дещо спрощений іконографічний варіант без обабічних та нижніх зображень святих.

У малярському середовищі також відбулися процеси, які дають про себе знати у пам'ятках. Про це засвідчують копії різного часу. Однією із найбільш ранніх, що дійшли до нас, є копія Богородиці 1729 року, виконана у малярській майстерні Почаївської Лаври. На користь існування такого осередку може свідчити оздоблення храмів і купів відомості про окремих малярів. Малярський рівень того часу окреслюють твори останньої третини XVIII ст. «Притча про виноградаря», «Благословення Якова», «Іоан Дамаскін і Максим Ісповідник перед Богородицею». Щоправда це малярство акумулює в собі перевагу світського елемента. Першокопія Почаївської Богородиці, безумовно, була виконана добрим майстром свого часу, що дає нам підстави окреслити високий рівень самого оригіналу. Ряд датованих копій сьогодні перебувають у різних музеях України.

Копія Почаївської Чудотворної Богородиці є в колекції Національного музею у Львові (інв. № 34539/І-1215). Ця пам'ятка має чітко позначену дату малювання — 1729 рік. До НМЛ надійшла з Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, де свого часу зберігалася під № 134. Після розформування Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, як наукової інституції, частину експонатів — серед них ікону Почаївської Богоматері — передали до музею. В інвентарну книгу вписана 1948 року.

Її основа складається із двох основних дощок, зліва у їх зворотню сторону запущено дві шпуги, техніка олійна. Рама накладна темнотонувана кольору, профільована.

Ікона сильно забруднена. Фарбовий шар потертий і злущений, особливо на лиштвах накладної рами, помітне осипання фарби. Внизу посередині пробоїна від цвяха. Сліди деревогриза.

Ікона хатня. Доброго ремісничого майстерного виконання. Поясне зображення Богородиці з Христом (тип «Страсної») на правій руці. Христос торкається Своєю щогою до щок Богородиці, а правою рукою обіймає її за шию. Одяг Богородиці — червоношароватий мафорій (кайма охриста) із пробилами, на голові Богородиці з-під мафорію видніє синій чепець. Христос у

білій сорочці, підперезаний червоним поясом, гіматій охристий. Німби хрещаті, обведені червоними здвоєними лініями. Біля німбів монограми: зліва — ІС ХС, справа — МР ΘΥ. Вгорі на темному тлі зберігся напис білилом:

ІЗОБРАЖЕНІЄ ІКОНЫ ПР[Е]ЧИС[Т]О[Ї]
Б[О]ГОРОДИЦ[И]
В МОНАСТЫРУ ПОЧАЕВСКОМ
МАЛ...

Справа також — напис білилом:

ПР... БЦ ПОЧА... ...[СКО...] ?/ А КӨ

Тло золочене. На звороті: біла паперова наліпка: Музей Наук.Тов. ім. Шевченка № 134, інв. номер білою та чорною фарбами та ще одна наліпка «ЛДМУМ».

На відміну од відомої іконографії Почаївської Богородиці, описаної А. Хойнацьким, маляр із Почаївської іконописної майстерні подає скорочену редакцію — без обабічних та горизонтально розташованих святих.

У колекції музею перебуває ще одна ікона «Спас», датована також 1729 р., очевидно, парна до «Богородиці». Їх стилістичні особливості та манера виконання свідчать про руку одного і того самого невідомого майстра. Немаловажним фактом є те, що вона зберегла вкладний напис:

СІЙ ІКОНЫ СПРАВЫ[Л] РАБЪ БОЖ...
ШАРЕ[Н] КО ЗА Ѡ[Т] ПУЩЕНІЄ
ГРЬХОВ

який дає можливість ідентифікувати також вкладника копії Почаївської Чудотворної Богородиці.

Ікона була настільки шанованою, що до написання її часто вдавалися майстри. Її копії розходилися здавна не тільки по всій Україні, але й далеко за її межами. Сьогодні вони є у церкві св. Дмитрія Солунського в Москві, у Введенському жіночому монастирі неподалік м. Тобольська в Росії, катедральному соборі Св. Трійці у Вінніпезі, у церкві св. Володимира в Торонто. Часто іконографія Почаївської Чудотворної Богородиці ставала каноном для інших ікон. Прикладом цього може бути ікона «Богородиця» кін. XVI ст. зі Спасо-Преображенської церкви в Дубні. За міркуваннями дослідника В. Луця, іконографія її виходить із Почаївської ікони.

На сьогодні питання про пошуки, вивчення та дослідження копій Чудотворної Почаївської Богородиці залишається відкритою темою для майбутніх систематичних напрацювань. Одним із аспектів вияснення цієї проблеми є опрацювання графіки, що служила незаперечним взірцем для малярів різного часу.

Живе джерело

Отець Писанка

Роман ДІДУЛА, м Львів

Як отець Писанка йде церквою, то здається, що він, сам, як соломинка, не йде, а пливе під вітром соломинкою у морі, так він іде-пливе морем людей, з морем гріхів; смиренно схиливши голову, пливе морем грішників, розкаяних і нерозкаяних. Нікого не зачепить. Я з висоти хорів – храмового внутрішнього балкону – за цим ходом завжди радісно спостерігаю. Так іде до сповідальниці, яка в нього найближче до вхідних дверей, біля скульптури митрополита Андрея Шептицького. Там біля нього завжди найбільше грішників. Чому так? Сповідуюсь і прошу благословення на нову працю переважно в о. Писанки і тому знаю чому.

Правильно не о. Писанка, а ієромонах Василь Король. Він не просто священик, бо спочатку, в молодості, був монахом, потім отримав духовну освіту і висвятився на священика, уже понад 50 років править Літургії та вислуховує малих і великих грішників у сповідальниці, на церковному дворі, на вулиці. Глянеш на цих двох людей – один сидить, а другий клячуть на колінах, щось там шепочуть, – ніби зустрілися двоє найближчих людей, які давно не бачилися.

Назвали отця Писанкою за його привабливий, богонадхненний, сумирний вигляд і за велику любов до грішників, радше – розуміння їхніх переживань, життєвих проблем, клопотів, хоча трапляються і такі, хто віддає священикові свої гріхи, як гроші до банку. А втім, серед других більше тих, хто не ходить до храму.

Отець Василь Король, секретар єпископа Андрія (Сапеляка); приїхав до Львова з Аргентини, щоб допомагати отцеві Василю, рідному братові єпископа Андрія, у розбудові храму Святої Покрови, що на вулиці Личаківській у Львові, точніше – перебудовувати колишній костел. В Україну прибув якраз Великодньої суботи 1994-го, коли всі святять «паски-ковбаски, і пару яйок, і хліба окрайок». От і назвали Писанкою. Не тому. За те його полюбили, що як людина має дуже велику притягальну силу і володіє чудовою вдачею розуміти людей. І прощати. «Не я прощаю, Бог прощає», – каже о. Писанка.

«Чи буде сповідати нині отець Писанка?» – часто чую від не наших парафіян нашої церкви, бо наших я майже всіх знаю в обличчя. «Буде, він завжди сповідає, – розуміюче каже сестричка-монахиня Олімпія. – Хіба би був хворий». – Я так хотів би посповідатися у вашій церкві, а живу в другому кінці Львова, – каже мені давній приятель професор медичного університету Олесь Кіцера. – Але в нікого більше, тільки в отця Писанки. «Ви маєте добрий намір. Я чиню так само, – це вже мої слова, – Але часом стаються винятки, за які потім себе картаю». І не від одного таке чув.

Ще був молоденьким, тоді сімнадцятирічним, пішов до монастиря. Сім'я їхня велика: (+)Михайло, Василина, Роман, (+)Петро, Василь, це він, Писанка – п'ятий, після нього батьки (+)Павло та (+)Євгенія приводять на світ (+)Йосипа, Анастасію, Терезу, Марію, Іллю, (+)Мирона, Маріано, (+)Адана, Росіту. Треба було всім працювати, щоб жити, і Василько найнявся в греко-католицький монастир двірником. Там він мав можливість чути, розмовляти зі священиками, ченцями, спостерігати за їхнім поведінням, і так це йому при-

пало до серця, що він твердо сказав удома мамі і татові, сестрам, братам, що йде в манастир.

– Так ти і так завше ходиш в монастир, – не зрозумів тато.

– А тепер йду на все життя, скільки мені Бог дасть тих днів.

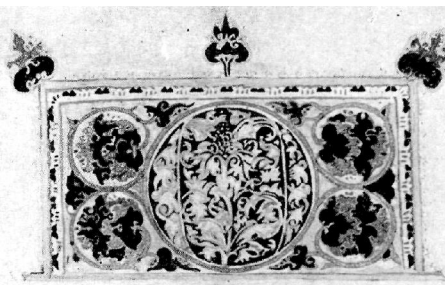
Опісля майбутній отець почув, що як він вивабрався з дому, мама плакала перед татом: – Господи, так тож Василько втратить братів і сестер, і нас. Ми вже ніколи не побачимо у нашого синочка синочків.

– Так його Бог повів, Геню. А нас він не забуде. Тільки що ми будемо, як всі його брати і сестри. Такі і не такі, бо ми родина, – тато спинав мамин плач.

Одного разу ми собі з отцем розмовляли на церковному подвір'ї. І нараз, ні з того ні з сього в нього вирвалось: «Яке страшне падіння людини!», – сказав отець, і в тоні його слів я почув велику тривогу. Тим часом мова була про щось зовсім інше.

...Тоді я ходив на Літургії кожен день, і церква була моїм другим домом, але першим – для духу, бо той перший був першим радше для тіла. Так вийшло, що справами церкви став перейматися, і мені відкрилося багато з того, що я хотів, аби відкрилося, але й багато, що краще залишалося б таємницею. (А ходив я до кількох церков). Найбільше мене вразило: у церкві, як на всіх шаблях людського суспільства, є випадкові люди, але що найсумніше, й ті, хто руйнує святиню зсередини, бо це ще й безпечно, у захистку.

Близьке знайомство із смирними, достойними священиками все урівноважує, я ніколи не похитнувся у своїй любові до церкви, це, повторюю, мій дім духу. Зате тепер розрізняю, хто є хто. Він може чудово співати, проповідувати, а от правдивим священиком не є, чогось йому бракує. Бракує любові до людей, а вона, любов, найлегше розпізнається у смиренності. Смирнення читається на устах, на обличчі, у тоні проповіді. І навіть в ході. Хто ж не має любові, «ширить незгоди і зневіру проти науки», тих апостол Павло радить остерігатися, «бо такі служать не Господові нашому Христові, а власному череву і милими та піднесеними словами зводять серця простодушних». Саме на той час, коли я був найближче до Бога, на його дім грянули, – може, для когось визрівали, а на мене таки грянули – великі зміни. Священики, яких я дуже любив, мусили покидати Львів – і переселялися в інші міста, на Велику Україну, «сповняти свої місії». Мене це пригнітило, бо вже знав, що «на місії» відправляють і неугодних, тих, хто добре служить у церкві, але погано своїм зверхникам. Але що я міг вдіяти? Я, мирянин, не маю права лізти «зі своїм уставом в чужий монастир».

Та з Божої волі все дуже скоро змінилося. Однієї ранкової Літургії дяк попросив мене прочитати Апостола. Чи міг я знати, що там написано, коли він про це сказав мені в останню мить, просто рукою підштовхнув мене до величезної книги і показав, звідки читати і доки. Це було для мене не вперше, бо ж я щоранку співав разом з ним.

«З послання святого апостола Павла до римлян читання», – проспівав я. А далі почав читати, на початку тихо, а потім не читати, а викукувати, як на мітингу: «Бо ж і ми перед тим обвинувачували юдеїв і греків, що вони всі під гріхом, як написано:

«Немає справедливого, ні одного!
Немає тямущого, немає, хто шукав бч Бога.
Усі з дороги збилися, зробилися нічемні!
Немає, хто добро творив би, ані одного!

Немає Божого остраху у них перед очима».

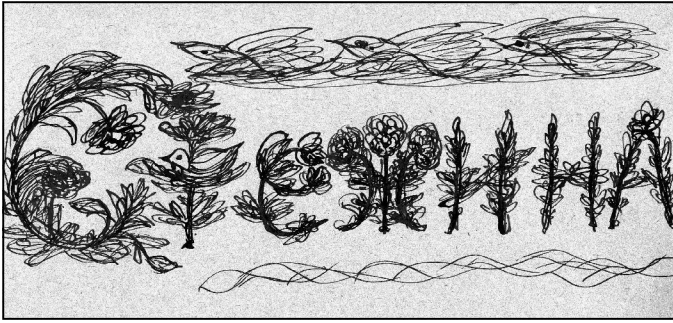
Закінчив і в замінні подумав: що я народився? як це сталося? та ж то церква, а не мітинг, у церкві так не поведуться.

Після служби дяк хотів мені щось сказати, але передумав. Я ж вирішив зайти в захристію і пояснити, що не знаю, чому так читав, але відчинивши двері в коридор, побачив, як мені назустріч іде шість священиків. Попереду ті, кого деякі обвинувачення (звичайно, лише деякі) із Послання Павла таки стосувалися. Вони в цю мить самі у цьому призналися – усі три зігнули голови, щоб розминутися зі мною поглядами. Ображені. Мій виголос Апостола заторкнув їхні почуття. Ті ж, що були позаду, радісно усміхалися, наче дякували мені за мій учинок – це була їхня перемога. Далі я уже нікуди не пішов. Мені було досить і тих «пояснень».

Через кілька днів мав я від'їхати у Бучач із групою студентів Академії мистецтв та їхнім викладачем, директором Львівської галереї мистецтв Борисом Возницьким, щоб за майже дві сотні кілометрів від Львова оглянути роботи нашого знаменитого скульптора XV ст. Пінзеля. «На той час в світі не було йому рівних», – каже Борис Григорович. Автобус відправлявся з центру міста, і я пішов на Літургію у церкву святого Андрія, що в середмісті, а вона вся в роботах Пінзеля. Вперше мені відкрився цей славетний скульптор ще за советських часів, саме тут, тоді на якомусь складі, в який була перетворена церква, і знову ж таки з доброї волі Бориса Возницького. У храмі великого святого Івана з Дуклі та великого митця Пінзеля, перед дорогою, не готуючи себе наперед, я вирішив висповідатися. У час сповіді розповів священикові Михайлові, як потім дізнався – настоятелю, про все, що діється в моїй церкві і що сталося зі мною під час Літургії, і запитав: «Як пояснити отой мій крик під час читання Апостола?»

«Тут все ясно. Через вас говорив Дух Святий». І додав: «Святий Дух завжди серед нас». Отець більше нічого не коментував. А навіщо, і так все було сказано, це Небеса попереджали чужих в церкві, аби вони не кидали колоди під ноги своїм, слугам Божим.

Минуло трохи часу, і я з радістю усвідомив, що отець Писанка для мене великий подарунок небес, як другий батько, сповідник, смиренний, а не смиренний не може бути сповідником.

Богдан ЧЕПУРКО

Зелена Неділя

Колись було багато гарних пасовиськ, але й із них вибирали найкраще та берегли, як зіницю ока. Туди худібку не пускали пастися аж до Зелених Свят, аби трава була соковита й неторкана — щоб ми мали на Зелену Неділю розкішну пашу.

Зелені Свята починалися з п'ятниці. Жінки до сходу сонця йшли в ліс збирати цілющі трави, трохи тих трав давали корові, аби прибувало молоко. У цей день збирали також росу і вмивалися нею.

Молоде сонце, Новий рік. Другі свята — Великодні: воскресє Син Божий і вся природа, оновлюється життя, починається хліборобський Рік. Треті свята — Зелені — називаються Трійця і святкуються на сьому неділю після Воскресіння, коли наш білий світ купається у семи барвах веселки і потопляє в буйно зеленому клечанні природи. Неділя — день Бога-Отця. Понеділок — день Бога-Сина, вівторок — день Божий Духа-Святого.

Твір Київ-Могилянського театрального центру

У суботу рвали материнку, чебрець, полин і замаювали запашним зіллям всю хату, особливо світлицю — обтикували стіни, лави, вікна, ікони. Лепехою і шуваром притрушували допілку. Надвечір господарі йшли босоніж до лісу підчищати клена й липу, в деяких місцевостях — ще ясена та осику. Вдома гіллям прикрашали ворота, двері, тини, хліви й інші будівлі, одвірки й стріхи, але осикою — тільки глухі кутки подвір'я: «Щоб відьми боялись і всяка нечисть обминала...»

Як і перед Святою Вечерею та Великоднем — перед Зеленою Неділею просили одне в одного прощення-пробачення, тричі цілували одне одному руки. Відповідалося як завжди: «Бог простить!»

Всі найбільші свята в Україні святкуються три дні. Перші свята — Різдвяні: народжується Боже Дитятко,

У неділю дівчата плетуть вінки — для себе і для всього живого, навіть для гусенят. Рано-ранесенько збираємось святково і виганяємо корівок на заповітне пасовисько. Беремо хто що: той — сир, другий — бараболю, хліб, часник, цибулю. Пасемо ледь не до полудня, збиваємось до гурту, допомагаємо дівчатам, що в'ють вінки з барвистих квітів: дзвіночків, ромашок, гарніки. Йдемо за чередою і несемо тоді ладні віночки аж до потоку. Коли вже корівки нап'ються джерельної води, вбираємо їм на роги віночки і прив'язуємо ниточками або ж чіпкою рудкою, щоб не погубились. Женемо до села череду — самі теж у віночках — і ладкаємо всю дорогу пастушій пісеньки. А на воротах вже стоїть господар або господиня і дякують. Тато відкриває ворота і дає гроші, а вінки рве ладіно та легонько кидає на корови, при-

ірина ДЕМ'ЯНОВА

Зелені свята

Принесли по росах з поля та діброви
різноквітне зілля дівоньки веселі,
двері заклачали гіллям яворовим,
лепеху стелили в прибраних оселях.
Замаїли церкву, криниці й каплички —
світ одягнув барвисту диво-вишиванку.
Сонце, променисто усміхнувшись личком,
з Трійцею Святою всіх вітає зранку.

мовляючи: «Земля родить цвіточки, а ви родить телички». Он як!

Наша Красуля, наша —
Принесла горщик масла.

Ми Красулю майли —
Красний віночок звили.

У клечальний понеділок селяни обходили поля і святити посіви. Церковні знамена та хрести так само прикрашали віночками із живих квітів.

Збором ідемо — полон несемо.
Виходжай, зборю, з села на поле.

А наше поле вже пооране,
Сріблом-золотом засіяне!

На Богодухів день, у вівторок, завершуються Зелені свята. Дівчата водять «тополю» або «вербу», вибираючи з-поміж себе найкрасивішу. Колись прикрашали її віночками. А стан — плахтами. Дівчина-тополя йшла з піднятими над головою руками. Весь гурт обходив село, заходили віншувати до господарів, а ті мали щедро віддячувати. Ведуча поклоном голови вітала зустрічних. Після походу ватага йшла в поле розбирати «тополю»... На третій день Святий Дух має велику силу, а від селян — пошану і святобливість. Вся природа світиться святістю. Весна переходить в літо.

Казка про райську вишню

Летіла Божа пташка над землею і дарувала рай. За нею світало сонечко, засіваючи довкілля рясним промінням. Бриніло щось високо-високо над долами й горами, над ріками й лісами. Коли це чує небесна пташка зарайський спів: защебетали дужі крила, захвилювалася душа. Щоб не розірвалося серденько, не розлетілися літаючі груденята на тисячу пір'янок, присіла на зелену гілку — зирк, а там на широкій оболоні, на великодній траві веселі хлопчики й дівчатка водять коло. Відчули пташку в польоті — клякнули на колінця та й питають: «Пташко, пташко, Божа комашко, ти високо літаєш, у небесах раюєш — як там наші Діди?» «Діти земної радості...» — зідхнула подумки пташка, а вголос заспівала: «Фюїть-фюїть — день Божий стоїть! Дітоньки-квітоньки, життя людського замало, щоб рай розказати, світ зраювати... У мене крильця не для розмови — я пташка всевишня: землю всю обймаю, весну розпочинаю».

Коли це зашелестіли якими листочками, защебетали, співаючи, майські дерева — вишнею мовою, пташиними трелями: «Залишайся, залишайся, у нас гарні люди і край веселий». «А й справді, — подумала пташка, — як щиро вони люблять Бога, шанують небесних родичів, які вони високі духом, радісні душею, щасливі співом. А дерева й собі: «Щедрі, роботящі...» А ладні люди обняли пташку зарайським співом, молодильною молитвою світлих ме-

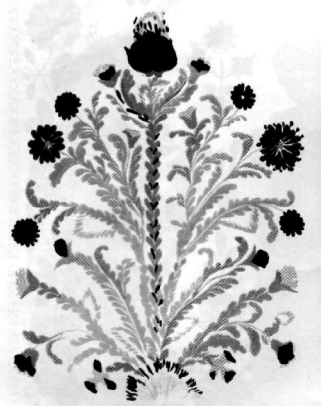
лодій — та й сталося диво: пірнула пташка донизу, затанцювала на горбочку, розпустила промені на все довкілля і стала вишнім деревом Краю.

Давно це постало. Народилася в нашій народі не одна вишенька, зазеленіли по всій Україні вишні садовчки. Цювесни веселять вони білим цвітом людське око, всенський світ.

І тебе, донечко! І тебе, синочку!

Хрущі над вишнями гудуть, еднаючи небо й землю, соловейки щебечуть, ви-літаючи із вишневого серця; Божі люди на рідній землі рай діють — радіють!..

З року в рік, із правіку й навіки любуються славу Отцю небесному й земній Нені — запрошують українських діток на райські ягоди.

Тетяна ПОЛУБКО

Криничка Діви Марії

...Ледве піднісши руку, Петро при-
тулив її до грудей, де лежала у по-
тайній кишені іконка Матері Божої,
і почав подумки молитися. Через
силу ворухив спаленими вустами,
шепочучи: «Царице Небесна Троєру-
чице, простягни мені руку Твоїєї по-
мочі, не дай загинути, врятуй мене...»
У серці жевріла іскорка надії, що його
знайдуть серед поранених, якась се-
стричка чи санітар врятує. Тільки б
дочекатись...

Нестерпно хотілося пити... У горлі
пекло...

Петро зціпив зуби і, зібравши в ку-
лак усю волю, проповз метр чи два.
Але снігу, про який так мріяв, не знай-
шов. Земля була замерзла, мов
дзвін, чорна, тверда, перемішана з
кров'ю. Раптом десь неподалік загур-
котіла та спинилася вантажівка. Сол-
дати шось гелґотіли по-своєму й
зіскакували на землю. Насамкінець
вивалився, як мішок, опецькуватий
офіцер, і зразу посипав командами.
Петрові чулося: «Шнелль! Шнелль!
Айн-цвай! Піф-паф-капут!»

Зрозумів: це – вирок. Після бою
фашисти часто прочисували поле й до-
бивали ворожих поранених.

Десь уже тріскотіли автоматні чер-
ги. Обривалося ще одне життя. Ще...
ще... Петрова правича знов потягнула-
ся до того місця, де лежав у кишені
чудотворний образок Троєручиці. «Ма-
тіно Божа, Царице Небесна, допомо-
жи, не дай загинути. Збережи мене хоч
заради Катрусі, заради тої, котра з та-
кою вірою дала мені свою найдорож-
чу іконочку, щоб я повернувся живий
додому...»

Неподалік загунали чоботи. До
Петра наближався німець, який про-
чисував цю ділянку поля. Ось він уже
зовсім близько, ще один крок, дру-

гий. Гуп... гуп...гуп... Ось Петро чує
його дихання, бачить перед очима
дуло... Це його смерть. Зажмурив-
ся, притиснув міцніше до грудей
ікону. Але ні, не хоче він помирати
сліпим кошеням! Широко розплющив
очі, й ...погляди солдатів зустрілися.
Як довго тривала ця німа розмова?
Кілька секунд, хвилину?... Про що
міркував той, ворожий, солдат? Пет-
ро подумки звертався до нього: «Ти
такий само чоловік, як я. Може, й на
тебе там, удома, в Німеччині, чека-
ють мати і кохана дружина, може, ще
й маленькі діти. Дай тобі, Боже, по-
вернутися до них. І мене не вбивай.
Я також не хочу воювати і лити кров,
але мусив захищати рідну землю. Я
не знаю, чи виживу, бо втратив бага-
то крові.

Але я хочу жити...»

Дуло поволі опустилося. Німець
важко перевів подих, аж клуби пари

засиніли навкруг його голови. Він сту-
пив крок, два вперед. Пішов далі.
Солдат не вистрелив у солдата. По-
гляд, відчайдушний, хоч і безпоміч-
ний, сказав йому багато. Може, і з
ним таке траплялося? А може, ще ста-
неться – боїв багато попереду. Ніхто
не знає, що чекає на нього завтра. І
ворожий солдат подарував поране-
ному супротивнику життя.

Петро притискав образок і тре-
петно дякував Пречистій Діві: «Спа-
сибі, Царице Небесна, ще раз Ти
захистила мене й залишила при
житті. Велика Твоя сила і безмірна
милість...»

Але що ж далі? Надворі глуха ніч,
уже стихли останні постріли. Мороз
тисне, мов навіжений. Поранений
цокотів зубами, а мороз і далі зала-
зав під комір, у рукави, у кожну шпар-
ку і допікав чимраз дужче.

Петро знову спробував повзти.
Де там! Страшний біль, і одразу,
тільки-но зрушився з місця, поча-
ла ще більше кровити рана. Зна-
чить, треба лежати і ждати. Чого?
Здається, це кінець: поранених по-
підбирали ще вчора, решту пер-
естріляли німці. Ніхто сюди вже не
зазирне...

Але він вів. Вів! Може, ще
хтось знайде і підбере його... По-
чав молитися, молився довго і пал-
ко. Не заважав ніхто, лише коли-не-
коли налітав вітер, і зорі мерехтіли
холодним блиском. «Чи протрима-
юся до ранку, чи доживу?» – моло-
точком стукало у скронях. Страшен-
но хотілося пити, гарячка палила
його зсередини, а тут – ні снігу, ні
крапельки води. Хоч би змочити
вуста, один раз, один-однісінький...

Нараз біля Петра наче майнула
якась тінь. «Я починаю марити від

гарячки й виснаження... Або снить-
ся...» Широко розплющив очі. Та ні!
Десь за два кроки від нього наче про-
пливла пані в довгому вбранні. На тем-
ному тлі неба воно заяскріло блакит-
тю. Жінка здавалася прозорою, бо зсе-
редини світилася якимось дивним, теп-
лим світлом.

Петро не міг підняти погляд вище,
напружився з усіх сил і повернувся
трішки набік. Одразу відчув, як з рани
хлинула кров. Зате тепер він міг чітко
бачити дивну постать, і раптом неймо-
вірна здогадка сяйнула в його голові.
Це – ніхто інший як Пречиста Діва Ма-
рія! Видіння? Сон? Двома руками Вона
пригортала до грудей Свого Сина, а
третя рука ясно світилася та вказува-
ла Петрові вниз. Він подивився й аж
зойкнув: там, де зойно стояли пречисті
ноги Божої Матінки, в землі з'явилися
ямочки, немов відбитки стіп, а в них...
уних вода! Обіпершись на лікоть, сол-
дат подався трохи вперед, припав до
тих озерець і почав жадібно пити. Вип'є
воду, а вона знову прибуває, вип'є – а
її все одно не меншає... І така смачна,
чиста, що з кожним ковтком ніби при-
бувають сили і по тілі розливається
приємне тепло. Петро ще ніколи в житті
такої водиці не пив. Звів очі й поба-
чив, як Матір Божа повільно відда-
ляється, наче розчиняється в тумані.
Хоч не міг від знесилення і слова мо-
вити, а заспівав самою думкою, самим
серцем, як колись давно співав на свя-
та з мамою перед образом Матері
Божої: «Радуйся, Радосте наша! По-
крий нас від усякого зла чесним Твоїм
офором!»

На ранок Петра знайшли санітари й
доправили до польового шпиталю.

Скорочено

Остан СОЙКА

Яворівська іграшка

На захід від славного міста Львова, на перетині
важливих торговельних шляхів, розташоване містечко
Яворів. Це місто стало колись багатьох видів
ремісництва, серед яких виокремилось «забавкар-
ство», що, на думку дослідників, було доволі поши-
реним ще у XVII ст.

Увібравши в себе кращі традиції розпису на де-
реві та художню майстерність, вироби, творені у пе-
редмісті Яворова, набули значної популярності і
виготовлялися чи не у кожному дворі. Серед народ-
них іграшок найпопулярнішими були пташки, кони-
ки, візочки, іграшкові меблі, колисочки, тархаль-
ця, держакі. Розмаїття форм, розмірів та кольорова
гамма забавок мали дивовижну здатність створюва-
ти казковий дивосвіт дитини.

Приваблива на вигляд, Яворівська забавка швид-
ко почала поширюватися й на сусідні регіони, де
завичай продавалася на церковні празники на яр-
марках та ринках.

З плином часу та з виникненням фабричних ігра-
шок народна Яворівська забавка зникла з таких тра-
диційних ярмарків та зазнала певного забуття. Фак-
тично єдиним місцем її побутування стали музейні
та приватні колекції.

Останні роки наша майстерня активно працює

над відродженням яворівської іграшки. Взірцями для
наших творів є традиційні народні забавки. Попри
намагання дотримуватися старовинних правил і зви-
чаїв у їх виготовленні, нам важливо також створити
сучасний мистецький образ. Тому, крім традиційних,
ми робимо нові зразки забавки, продиктовані влас-
ним розумінням її стилю. Так серед наших творів з'яви-
лися сувеніри, ялинкові прикраси та інше. Саме наша
«Яворівська забавка» створила різдвяний настрій, при-
красивши 2011 року головну ялинку Ватикану.

Вважаємо, що Яворівська народна іграшка по-
винна знову зайняти помітне місце у вихованні су-
часної дитини, та сподіваємося, що в недалекому
майбутньому буде не лише музейним експонатом,
а житиме, виконуючи свою безпосередню функцію
дитячої іграшки.

Дбаючи не лише про збереження, але й розвиток
Яворівської іграшки, та з метою популяризації за-
бавкарського мистецтва, ми проводимо майстер-кла-
си для охочих дітей та дорослих. На заняттях, що
відбуваються у Львові у Національному музеї ім.
Андрея Шептицького, а також, за потребою, на виїзді
ми ділимося своїм досвідом виготовлення та розпи-
сування іграшок, дбаючи про засвоєння народних
традицій у процесі творчості.

Педагогічна сторінка

Тетяна МАЙДАНОВИЧ

Слово, яке нічим не можна замінити

«Замок був побудований з дерева й каменю. Після полудня швидко звелися легкі мережані арки. Бійниці, правда, намальовані, але точнісінько як справжні. Міцно стискують свої червоні мечі русичі в легких кольчугах. Вони поки що ховаються від стріл за стінами, але скоро підуть у наступ. Ой, пора посылати їм на підмогу вершників на баских конях! Оцього, що з кулеметом на тачанці, краще відкласти. Треба вибрати тільки тих, що із шаблями, — тоді бій буде ну геть такий, як у часи Київської Руси.

— Сину, я тобі коли загадувала помити посуд? А ще ж і домашні завдання не виконані. Негайно прибирай свої іграшки, — вже втретє суворо звеліла мама.

— Та ще ж іде штурм! До русичів повинні пробитися індіанці, вони в засаді... — спробував пояснити Павлик, але мама не дала доказати.

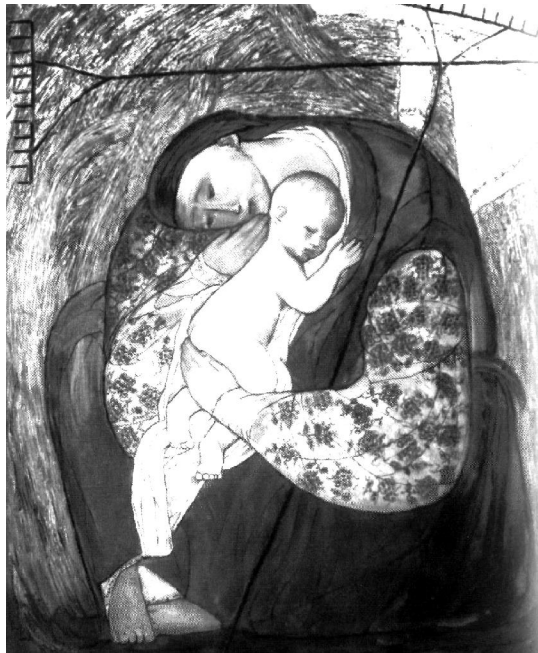
— Ти зовсім перестав мене слухати. А якщо я поводитимуся з тобою так, як ти зі мною? Ще загаєшся — і нізачо не встигнеш усе поробити до вечірньої казки.

— Мамо, я ж не маленький...

— Розумієш, синку, — вела далі мама, — матері хочуть, щоб діти і двійок не приносили, і відпочивали та росли здоровими. Не можу я згодитися, щоб ти так довго грався. А якщо ти хочеш вчинити наперекір, то не зви мене мамою. Кажі — Тетяна Василівна, наче я чужа тобі, і тоді я нічого не загадаю робити.

— Мамо...

— Та ні, якщо хочеш про-

Твір Віри Баринової-Кулеби

сити щось таке, чого не можна, то не кажи «мама».

— Але, мамо...

Незручно Павлику. Таке гарне, миле слово — і не говорити. Та він без нього й речення не почне. От хіба що пересилити себе один-єдиний разок... Йому ще б хоч півгодини, аби закінчити бій.

— Тетяно Василівно, — сказав хлопчик, затаючись, — я ще трохи... — Мама, не дослухавши, вийшла з кімнати.

Минуло близько години. Його ніхто не турбував. Та ось почувся дзвінок. Павлик мерщій відчинив двері... Ой,

та хто ж це? Дуже-дуже знайома жінка, але в дивовижній золотистій сукні, ще й з химерною зачіскою. І дорожня сумка у неї в руках.

— Добрий день, хлопчику. Мене звуть Тетяна Василівна. Я далека родичка твого тата. Приїхала до вас у гості.

— Мама!.. — прохопився Павлик і запнувся, бо гостя, зовсім не звертаючи на нього уваги, підійшла до дзеркала. — Ти хотів сказати, що мама скоро приїде? — спитала жінка. — Ну, тоді я відпочину з дороги.

Жінка пройшла у вітальню,

лягла на диван, вкрилася пледом і заснула. Павлик час од часу зазирає до вітальні і думає: де ж справжня мама? Чому вона не приходить? У куточку за диваном, де була коробка з іграшками, хлопчик знайшов любимого песика. Треба забратися в шафу з одягом, причинити щільно дверцята, і тоді в темряві Тузик з ним говоритиме. Одного вечора, коли зовсім стемніло, песик признався, що йому соромно говорити при світлі, бо він не вимовляє «р».

От вмостився Павлик із собачкою у шафі і зашепотів йому на вушко:

— Скажи мені, будь ласка, чому так довго немає моєї мами?

— Лозумієш, ота тітка і є насправді твоя мама. Але вона тепер зачалова. Навіщо пелестав казати на неї «мама»? Вона відлазу й пелестала бути мамою. Що ж ти накоїв! Хіба забувся, що на світі є такі важливі слова, які нічим не можна замінити?

— С, я знаю. Мир... Батьківщина... — промимрив Павлик.

— І слово «мама» теж. Заміниш його — і все твоє життя зміниться.

— Ой не хочу я так! Зараз піду і вибачусь перед мамою. Скажу: «Пробач мені, будь ласка, мамочко, я більше не буду!»

— Е, ні, цього мало, — сказав Тузик. — Спелшу тебе пелелобити все, що веліла мама. Гарр!.. — Тузик так розхвилювався, що від напруження заговорив нормально. — А коли все поробити, візьми широкий гребінець, підійди

до неї і проречеши її тихенько, щоб стала вона знов на себе схожою, щоб волосся було ледь-ледь хвилясте. Тут песик прокашлявся і радісно промовив:

— Бачиш, я почав навіть «р» вимовляти. Та ще не йди! Слухай далі, ти не почув основного! Коли поробиш і загадане й не загадане, то легенько затули мамі очі долонями. Вона прокинеться, доторкнеться до твоїх пальців і відразу ж гукне: «Це ж мій синочок рідненький!». Зрозумів? І тільки тоді, після цих слів, знову стане твоєю мамою. Гарр!..

— Дякую тобі, мій любий Тузику! — Павлик притулив песика до грудей. Він зробив усе так, як навчив його Тузик. І прибрав, і посуд помив, і уроки вивчив. Ще й вазони полив і в коридорі позамітав. Тепер, мабуть, можна брати гребінець і йти у вітальню. І що ж — тільки він затулив мамі очі, тільки вона торкнула його пальці, такі вгадала:

— Та це ж мій синочок рідненький!

Щасливий Павлик обійняв маму за ший, вибрався їй на коліна і розказав усе, що було. І як його виручив Тузик. А вона, виявляється, нічого не пам'ятала з тієї хвилини, як він перестав її звати мамою. Тільки й сміялася: «Дивина та й годі!». Потім мама з Павликом пішли на кухню вечеряти. «Ну-ну, — думав Павлик, дістаючи хліб, — оце так пригода! Не проміняю більше слово «мама» ні на яке інше. Воно ж наймиліше. І найпотрібніше. Його нічим у світі не можна замінити».

Валентина СЕМЕНЯК, Тернопіль

Мамусю, можна я тобі казатиму «Ви»?

Я завжди зверталася до своєї мами на «Ви». Мене ніхто ніколи цього не вчили. А все через те, що ще малою чула, як мама шанобливо зверталася до своєї мами, а моєї бабусі Марфи на «Ви». Та що там казати! У моєму рідному селі Мошурові на Черкащині всі до старших зверталися на «Ви». Це розумілося само собою. Для мене було звичним і природним звертатися так до найрідніших людей. І ось одного разу влітку приїхав у відпустку мій двоюрідний дядько Степан із Москви з доньками. Вони щопісля приїздили в село до діда Якова.

Якось моя двоюрідна сестра Оксана почувла, що я звертаюся

до матері на «Ви», і відразу почала насмішуватися і присмікуватися:

— А що, у тебе две мамки? Это же надо! Так никто не говорит, только в забытом селе...

Відтоді сплигло багато часу. Підросли мої маленькі синочки і зверталися до мене... на «Ти». (Ми жили від моїх батьків за 500 кілометрів). Я ж не звертала на це уваги, поки одного разу... Приходить зі школи наш молодший син третьокласник Євгенко та й каже:

— Мамусю, а можна я казатиму тобі «Ви»?

Вірите, від почутого мені стало так тепло на серці!

— Звичайно, можна. А чому раптом ти це захотів? — питаю я в

сина.

— Сьогодні до Миколки в клас приходила мама. І я чув, як він до неї казав «Ви, мамо». Мені так сподобалося! Я теж так хочу.

Обійняла я синочка, розцілувала. Звичайно ж, дозволила. Якою щасливою була в ту мить! Один Бог знає. Та на цьому історія не закінчилася. Через декілька днів приходить до мене старший синочок Сашко і виправдовується:

— Мамусю, я теж хочу казати до тебе «Ви», але в мене нічого не виходить. Я вже пробував кілька разів... Можна, я ще повчуся? — каже й мало не плаче.

Обійняла синочка, розцілувала:

— Ну, звісно, можна! Кажі як

тобі добре, ніхто тебе ні до чого не змушує.

І зовсім скоро обидва почали звертатися до нас на «Ви». Ми з чоловіком відразу звикли.

Зізнаюсь, коли у нас бувають гості здалеку, іноді з іншої країни, то вони дуже дивуються, коли чують таке звертання до нас дорослих синів. Зате я не дивуюся, бо відразу згадую оте застережливе дядькове слово, сказане колись своїм родичам: «У нас, в Україні, прийнято так казати, такий у нас звичай, з давніх давен: шанувати батька й матір. Бо коли так робити, то діти твоїх дітей шануватимуть їх і тебе самого».

Церква має опікуватися долею свого народу, бачити й чути його проблеми у часі, підтримувати рівень культури, провадити до істини і духовної досконалості. Саме таке відчуття живої церкви доносить нам місячник «Навіки», що його видає парафія храму Святої Покрови в с. Рубанівське на Січеславщині, де настоятелем служить о. Василь Пишний. Тут працює священник і парафія створено центр культури з хатою-музеєм Івана Манжури. Пропонуємо читачам лист, опублікований у місячнику, що ставить важливі питання сучасного українського життя – збереження пам'яті історії, виховання свідомого й гідного покоління майбутнього.

Михайло ПИШНИЙ

Кого ж залучити – заохотити до вивчення історії рідного краю?..

Живи, Україно! Багатій і рясній подвижниками рубанівського гатунку! Іду, як умію, з молитвою, до Бога, щоб посилав їм здоров'я, надхнення і успіхи.

Уже не пам'ятаю, скільки днів минуло з того часу, як я з великою зацікавленістю і задоволенням прочитав на вашому сайті про родовід Пишних. (Спіймав себе на захопленні іменами наших предків: Марко, Дарина, Марія, Даміян, Парфентій...!!!)

Хто і коли започаткував прізвище і рід Пишних, який пишню розгалузився потім, порівнявся з іншими родами і пішов світами — про це, мабуть, знає і пам'ятає тільки українське небо та ясне сонечко. Відома, слава Богу, причетність до козацтва. Та тільки крихітки. А вже про лощманський період, завдяки трудам подвижницьким нашого земляка широчанина, світлої пам'яті професора Павла Антоновича Козаря, ми можемо узнати і уявити життя, побут і діяльність наших предків значно більше. Можемо з досить певною вірогідністю уявити, коли і як вони влились в лощманську сім'ю, коли і як об'явилися, охотурились-окошились, утворили свої «кишла» на вільних землях Пустоші (Дачі, Балки) Широкої. В історичному нарисі-розвідці П.А.Козаря «Лощмані Дніпрових порогів» згадуються прізвища широчанських лощманів Козарів, Бакумів та Олійників, які зналися з Пишними, а Пишні родичилися з Козарями, Кузьменками, Кирейками, Коваленками, Горбами, Кряжми... На той час (1856-57 рр.), коли лощманська громада с. Широкого (широчанських хуторів) стала здатною приступити до побудови церкви своїм коштом(!), Димко (Даміян) Леонідович Пишний уже жив сім'єю на Дачі Широка Балка. З якого роду його жінка Титяна Назарівна – невідомо. Можливо, що вони і їхні батьки вже брали участь в побудові церкви.

Слово «Дача» в нашому випадку, мабуть, походить від того, що ці землі, як до часу пустуючі – «Пустош» – і вільні, були ДАРОВАНІ лощманам – мешканцям Кам'янки і Кодаку, коли їм забракувало землі на старому «кишлі». А «Балка Широка» дійсно широка в тому місці, де мабуть було започатковане село, де й дотепер існує його центральна частина. Тут збігаються два більш-менш помітні вже пересихаючі витoki Сухої Сури, та, зустрівшись з іншими балками і ярами, утворюють широку улоговину з розлогими левадами. Можливо, що село утворилось і не зовсім на пустому місці. Можливо, що й до цього тут козаки загніздилися маленькими хуторцями-зимівниками. Ще не факт і те, що всі широчанські мешканці походженням з Кам'янки і

Кодаків, бо на вільні землі широчанські та лощманські пільги охочих було багато.

Але ж в цих осередках лощманства й тепер (може ще не пізно) важливо було б хоч за прізвищами пошукати сліди широчин, а може, і їх далеких родичів. А ще в селах Сурському, Волоському, Ямбурґ, Вовниги, Майорка, Башмачка, Дзвонецьке, Військове, Микільське, Федорівка (це по Дніпру)..., а ще ж і по навкіллі, таких як: Захарине, Яворницьке, Сергіївка, Шестипілля і інші. Та кого ж залучити-заохотити до цієї важливої і цікавої справи?..

Але ще раз вернемося до П.А.Козаря. Турботами вельмишановного Миколи Петровича Чабана були перевидані праці Козаря «Лощмані...» (1996 р.) та «На Дніпрельстан через порог» (2000 р.).

Це ж він – М.П.Чабан (велика йому шана і подяка!) упорядкував та доповнив ці рідкісні видання біографічними довідками про П.А.Козаря, спогадами його сучасників, автобіографією та вісімнадцятьма листами до Д.І.Яворницького, які збереглися до часу видання, ушанувавши таким чином нашого видатного земляка-широчанина і повернувши його добре ім'я з темряви замовчування і забуття. Тож я від себе і всіх широчан ще раз дякую Миколі Петровичу за труд і бажаю йому козацького здоров'я, надхнення та успіхів у творчості. Кланяємось і шануємо!

З жадністю читаю і перечитую ці книжечки і думаю, чи знайомі з ними широчани-земляки Павла Антоновича, нащадки лощманів? Так хочеться, щоб ці видання, хай хоч по одному примірнику були в нашій Широцькій школі, де вчився і сам Павло Антонович, та ще в сільській бібліотеці (була така в роки мого школярства) і в районному музеї та бібліотеці. До того ж було б дуже корисно й важливо, хоч коротенько, для початкового зацікавлення школярів, включити в шкільну програму вивчення історії рідного краю. Це ж далеко і близьке наше рідне. Ми забагато знаємо (що теж непогано) про всякі Рими, Візантії, Америки тощо, а про своє рідне — анітень. Сумно. Хай вже цьому буде відведено хоч 3-5 годин на уроках історії. Хай зацікавляться цим глибоко хоч 2-3 розумні голови, та, підхоплені тим інтересом, зроблять все можливе, щоб зібрати по крихітках залишки пам'яті про давнє і недавнє минуле нашого села та його мешканців аж по нові часи. Може й знайдуться серед тих зацікавлених такі, що ділом свого життя оберуть оте збирання та ретельне записування свідчень про людей і події в нашому

Хресна хода на Великдень у храмі Святої Покрови в селі Рубанівське

селі, краї, Україні, не обходячи увагою життя і побут «простих» людей (селян-хліборобів, пастухів, конохів, вчителів, робітників, водіїв, священників...), з середовища яких здебільшого й виходять видатні постаті творців історії.

Історія нашого краю, нашого села, як і історія українського народу і української державности, не повинна мати білих плям-прогалин, прочерків, замовчувань, спотворення та фальсифікації, яка б вона не була – сумна чи радісна; ганебна чи славна: Життя видатних і простих людей. Історичні реалії, якими б вони не були, мають в неспотвореному вигляді залишитися в пам'яті наступних поколінь. А такого в

нашій історії було забагато майже до кінця 20-го віку. Та і в 21-му трапляється, якщо вже не таке брутальне спотворення і фальсифікат, то значні прогалини, як наслідок нашої безтурботності та звички відкладати все на потім, на завтра, «до понеділка». Мовляв, пройде час, все втратить, ось тоді вже й запишем. Але пам'ять — штука зрадлива. Тоді ми звертаємось до архівів (якщо вони щасливо збереглися та доступні), витягаєм з них мертвечину, оживляєм це своїми суб'єктивними домислами і подаєм як історію. Як правило, вона дуже мало нагадує ту живу історію, з якою ми свого часу безтурботно і необачно розминулися...

МАЙДАН

Олександр ШУМИЛОВ

Такий довгий шлях. Стільки злетів і падінь, подвигів і зрад, благородства і ницости, півсотні поколінь язичників, сорок поколінь християн і три покоління атеїстів позаду нас. Чого ж ми навчилися, мусили навчитися... Мабуть, одного, але найголовнішого. Слово Україна має стати синонімом слова Справедливість. Саме задля цього ми і отримали черговий історичний шанс. Коли Україна стане справедливою, вона стане цілісною, як алмаз, і неприступною для недругів, як фортеця. Вона буде дороговказом для інших народів у такому несправедливому світі. Вона розквітне матеріально, культурно й духовно, вона віднайде, нарешті, свою загублену в довгих історичних перегонах сутність. [...]

Духовне начало в людини, проєктуючись у соціум, породжує Любов. Невмотивовану і офірну. А любов, на моє глибоке переконання, у філософському сенсі є не тільки і навіть не стільки душевним почуттям. Вона є квінтесенцією всеохоплюючого, синтезуючого, надчуттєвого розуму. Того розуму, який здатен у лічені доли секунди долати будь-які часово-просторові

«відстані» і проникати до першооснов світового буття. [...]

Арістотель розрізняв два види багатства: багатство — як сукупність споживчих вартостей (природне, істинне багатство) і багатство — як накопичення грошей. Багатство першого виду має межу, якою є споживання. Багатство ж, виражене у грошовій формі, не знає межі, оскільки воно безмежне. Відповідно до зазначених видів багатства Арістотель розрізняв економіку і хрематистику. Під економіку він розумів мистецтво надбання благ, необхідних для життя, корисних для домогосподарства, суспільства і держави. До економіки належить природна господарська діяльність, пов'язана з виробництвом продуктів споживання і послуг. Вона включає в себе і обмін (дрібну і дрібнооптову торгівлю) в межах, необхідних для задоволення потреб людей.

Хрематистикою Арістотель називав мистецтво наживати багатство, робити гроші. Ця діяльність зосереджена винятково в сфері обігу, спрямована на накопичення багатства у формі грошей, нерухомості, коштовностей, а на сучасно-

му етапі — ще й акцій, облігацій, цінних паперів, боргових зобов'язань тощо. Джерелом цього багатства є велика торгівля, спекуляції, лихварство, посередництво тощо. Хрематистика, на думку Арістотеля, є неприродним заняттям для людини і суспільства. Однак, засуджуючи хрематистику, Арістотель зауважував, що на певних етапах свого розвитку і за певних обставин економіка може частково або повністю перетворюватися на хрематистику.

Тому справа мудрого державного управління полягає в тому, аби не допускати повного і незворотного переродження економіки на хрематистику, а тримати принаймні якийсь допустимий баланс. А якщо ні, то цілковите панування хрематистики в суспільстві тягне за собою цілий ряд драматичних наслідків, як-от — руйнацію трудової моралі, відчуження народу від держави, глибоке майнове розшарування, соціальну несправедливість, а в перспективі — цілковитий занепад суспільного ладу. Практично в сучасній Україні ми маємо сумну нагоду спостерігати всі наведені наслідки пе-

реродження економіки на хрематистику, про що дві з половиною тисячі років тому попереджав давньогрецький мислитель.

В чому ж причина такого стану речей? На мою думку, головна причина полягає в тому, що в свідомості переважної більшості пересічних людей наявний суттєвий психологічний відбиток нашого комуністичного рабського минулого. Люди не хочуть чи не можуть легітимними способами обстоювати свої права повноправних представників економіки в суспільстві. Натомість владна верхівка повною мірою реалізує свої хрематистичні інтереси, ніскільки не рахуючись з широкими народними масами. Але ж відомо, що правителі дозволяють собі так поводитися із народом, як їм дозволяє це робити сам народ. Велике виробництво стоїть, народне підприємництво задушене криміналом і чиновницькою сваволею, напівколгоспне село ледь животіє, зарплати мізерні, пенсії й поготи, скрізь злидні і жебрацтво... Прочітає хабарництво, злочинність, байдужість і цинізм. Майже весь спектр відтворювальних процесів у країні носить виразно регресивний характер. В суспільно-психологічних настроях — прояви втоми і роздратування, що є поживою для зростаючої психологічної деструктивності.

Коротше кажучи, хоч як комуся не хотілося б це визнати, а причини сьогодинського економічного занепаду лежать саме в психологічній, ментальній площині. Доки ми всі не станемо свідомими гро-

мадянами, які знають свої права і обов'язки, обстоюють перші і дотримуються других — не бачити нам ані матеріальних статків, ані заможного життя.

Отже, поставимо собі питання — яка саме інтегральна ідея може стати об'єднувальною для роз'єданого українства? Хоч як дивно, але відповідь лежить на поверхні. Це є ідея того, чого найбільше бракує нашому суспільству — ідея глобальної Справедливості, яка здатна проникати на всі локальні рівні людського життя. Адже саме відсутність Справедливості в сфері господарського життя, в сфері матеріальної бази суспільства спричинила таку, скажу без перебільшення, трагічну ситуацію, коли народ, який упродовж століть вбачав один із основних сенсів свого існування в осмисленій праці, фактично позбавлений можливості нормально працювати і, відповідно, матеріально самозабезпечуватися результатами своєї продуктивної діяльності. Хрематистика верхівки практично повністю поглинула народну економіку. Такий стан справ є повним нонсенсом.

Головне для здорових некоммуністичних політичних сил на сьогодні — це переконати народ у своєму бажанні і своїй спроможності утвердити в країні Порядок і Справедливість, створити людям належні умови для «вдячної» і чесної роботи, підняти значення культури і духовності в житті нації.

З кн. «Містичний ключ до України», К., 2008.

В ОБОРОНІ РІДНОЇ МОВИ

У березні ц. р. Товариство білоруської мови імені Франциска Скорини (ТБМ) організувало міжнародну науково-практичну конференцію «Мовні права та їх оборона». До участі в ній були запрошені, зокрема, мовознавці з Інституту філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, доценти Людмила Кравченко («Освітняська громада на захисті рідної мови») і Вікторія Коломийцева («Деякі аспекти сучасної мовної ситуації України»), а також автор цих рядків.

Виступи на пленарному засіданні й у секціях оберталися довкола двох великих тем: «Технології і практики громадянського суспільства з оборони мовних прав» та «Мовна політика й актуальні питання розвитку національ-

них мов». Учасники конференції послуговувалися двома мовами — білоруською та українською. Тож для горезвісних «мови міжнаціонального спілкування» місця не залишилися.

Відкрив конференцію голова ТБМ Олег Трусов — археолог, історик білоруської архітектури — з прецікавою доповіддю про побутування білоруської мови серед владної верхівки та ролі цієї мови у формуванні національної еліти.

Варто підкреслити, що ТБМ і білоруськомовні патріоти перебувають у незрівнянно гіршій ситуації, ніж були ми за всі роки незалежності — та й у совєтські часи. Виявляється, досі законодавство Білорусі не перекладено білоруською, немає й офіційного перекладу Конституції — незважаючи на

те, що цей самий документ проголосив державними дві мови: білоруську та російську.

Покликаючись на конституційні положення, окремі правозахисники домагаються у судах судочинства по-білоруськи, але переважна більшість суддів, які визнали, що можуть вести справи білоруською мовою, не беруть на себе відповідальності за тлумачення термінів, які існують лише в офіційно затвердженому законодавстві російською мовою. А перекладені ТБМ та узгоджені з ДАІ Білорусі Правила дорожнього руху гальмують в Адміністрації Лукашенка.

Цікаво, що попри таку ситуацію білоруси спромоглися, на відміну від нас, на два варіанти Вікіпедії, які відрізняються правописами. Як і в Україні, офіційний правопис після «з'ясування» у 1933 році відкинув питомі ознаки білоруської мови заради її збли-

ження з російською. Це так званий академічний правопис білоруської мови. Його ще називають надзвичайно прозорою й історично точно «наркомівкою». А класичний правопис білоруської мови має назву «тарашкевиця» — за прізвиськом убитого в 1938 році працівниками НКВС СРСР мовознавця, автора правопису Броніслава Тарашкевича.

ТБМ видає дві газети: «Наша слова» і «Новы Час». Останній є загальнополітичним тижневиком і виходить на 16 та 32 сторінках.

Та «щопта» білоруськомовних патріотів надзвичайно стіка. Вони щоденно у Мінську послуговуються білоруською мовою. За той короткий час якоїсь агресії чи голосних або німих запитань не спостерігав. Як і, до речі, щодо нашої української. Ми й документи при перетині кордону також заповнили по-українськи, і білоруські митники з прикордонниками сприйняли це спокійно та закономірно.

Тарас МАРУСИК

Ніна ВІРЧЕНКО

Про заборону української мови в XVII–XX ст.

У світовій історії жодна мова не зазнала такого страшного нищення від сусідів, як українська. Про це свідчить низка документів, що були прийняті з боку царської Росії, Польщі, Австро-Угорщини, Румунії і більшовиків-комуністів. Наводимо деякі історичні факти не заради звинувачення когось, а заради правди, що слугуватиме уроком українському народові у майбутньому.

1709 р. Петро I примусив скоротити кількість студентів Київ-Могилянської академії з 2000 до 161, а найкращим науковцям та просвітянкам наказав перебраться з Києва до Москви.

Серед них були Інокентій Гізель, Іоаннікій Галатовський, Лазар Баранович, Дмитро Ростовський (Туптало), Стефан Яворський, Феофан Прокопович, Симеон Полоцький та багато інших. Вони відіграли головну роль у розвитку культурного життя тодішньої Москви.

«Українці принесли з собою всю свою велику культуру, її вплив одбився на Москві, на всьому житті: будівлях, малюванні, одязі, співі, музиці, звичаях, на праві, літературі і навіть на самій московській мові. Все життя складалося тоді так, що ставало неможливим прожити без українця. Всіх ремісників доставляли з України» (І. Огієнко. Українська культура).

1713 р. Московія наказом Петра I привласнює назву Русь (грецька назва Руси звучить як «Росія»). У такий спосіб було привласнено тисячолітню історичну та духовну спадщину Руси-України.

1720 р. Наказ царя Петра I: «В Киево-Печерской и Черні-

говской типографиях вновь книг никаких не печатать... старые книги справлять прежде печати, дабы... особого наречия в оных не было». 20 грудня 1720 р. Петро I видав указ київському губернському князю Голіцину, щоб «...во всех монастырях, остающихся в Российском государстве, осматреть и забрать древние жалованные грамоты и другие куртиозные письма оригинальные, а также книги исторические, рукописные и печатные».

1721 р. Наказ про цензурування українських книжок.

1724 р. Московська цензура наклала тисячу рублів штрафу на архимандрита Київ-Печерської Лаври за те, що там була надрукована церковна книга «Триодь» «не совсем с велико-российским сходная». Чернігівську друкарню Синод наказав перевести до Москви, тобто, просто загарбав.

1729 р. Наказ Петра II переписати з української мови на російську всі державні постанови і розпорядження.

1740 р. Російська імператриця Анна Іванівна створила правління гетьманського уряду під керівництвом московського князя Олексія Шаховського і запровадила російську

мову в діловодстві на території України. Переписи 1740–1748 рр. свідчать, що в семи полках Гетьманщини було більше тисячі шкіл, і майже всі з викладанням українською мовою. У 1804 р. було видано царський указ, яким заборонялося навчання українською мовою. Результати національного гніту одразу позначилися на стані освіти в Україні: уже перепис 1897 р. показував, що на 100 осіб було лише 13 письмених.

1748 р. Наказ Петербурзького Синоду Київському митрополитові Самуїлу Милославському запровадити в Київ-Могилянській академії та в усіх школах України викладання російської мови, в результаті чого на Лівобережжі зникло 866 українських шкіл.

1755, 1766, 1775, 1786 рр. Заборони Синоду друкувати українські книжки. Протягом другої половини XVIII – першої половини XIX ст. видану справу в Україні було спаралізовано. Як наслідок, у 1847 р. в Україні була надрукована лише одна книжка, у 1848 – три, 1849 – дві, 1850 – одна, 1851 – дві, 1856 – п'ять книжок.

1759 р. Синод видав розпорядження вилучити зі шкіл українські букварі.

1763 р. Указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в Київ-Могилянській академії.

1764 р. Інструкція Катерини II князеві О. Вяземському про русифікацію України, Прибалтики, Фінляндії та Смоленщини, «якщо розумні люди будуть обрані начальниками цих провінцій. Коли ж у Малоросії не буде гетьмана, то треба намагатися, щоб час і назва гетьманів зникли...» Скасування Катериною II українського гетьманства, а з ним – ліквідація українських навчально-культурних закладів та усунення від влади україномовних чиновників.

1765 р. Синод видав суворий указ про друкування у Київ-Печерській Лаврі лише тих книжок, які схвалені Синодом і друкуються у московській друкарні.

1769 р. Заборона Синоду РПЦ друкувати та використовувати українські букварі. Наказ Синоду, за яким українські книжки по церквах було замінено московськими.

1775 р. Зруйнування Запорозької Січі та закриття українських шкіл при полкових козацьких канцеляріях.

Спалення книгозбірни, що формувалася понад 150 років у Київ-Могилянській академії і була однією з найбільших бібліотек Руси-України.

1782 р. Катерина II створила комісію щодо відкриття в Росії народних училищ, завданням якої було запровадження єдиної форми викладан-

ня російської мови в усіх навчальних закладах.

1784 р. За розпорядженням Синоду Митрополит Київський наказав, аби в усіх церквах дяки та священники читали молитви та правили службу Божу «голосом, свойственным российскому наречию». Синод наказує Митрополитові Київському та Галицькому Самуїлу карати студентів та звільняти з роботи викладачів Київ-Могилянської академії за вживання неросійської мови.

1784 р. Наказ Катерини II про богослужіння російською мовою в усіх церквах імперії. Російську мову запроваджено в усіх школах України.

1785 р. Синод повторно наказує митрополитові Київському контролювати Лаврську друкарню, щоб не допустити різниці з московськими виданнями, а в Київ-Могилянській академії негайно запровадити систему навчання, узаконену для всієї імперії.

1789 р. Розпорядження Едукаційної комісії Польського Сейму про закриття всіх українських навчальних закладів.

У Петербурзі з ініціативи Катерини II видано «Порівняльний словник усіх мов», у якому українська мова значиться як російська, спотворена польською.

Освіта і Управління. Науково-практичний журнал. Том 10, число 2, 2007 р.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

Бережіть мовний скарб України! (3)

До уваги Інституту української мови НАНУ та міністерства освіти й науки України

«Український правопис» 1990 р. після косметичного запровадження літери Ґ до нашої абетки, у розділі «Відмінювання прізвищ» стверджує, що українські прізвища із закінченням -ар відмінюються за зразками іменників із закінченням -ар. Тобто, мисливши логічно, ми б мали таку схему відмінювання:

Гончар – ГончарЯ, ГончарЮ (-ЕВІ), ГончарЯ і т. д. (Схема У)

Але, незважаючи на це, прізвища Гончар, Кобзар, Крамар в усіх публікаціях в УССР відмінювано за такою схемою:

Гончар – ГончарА, ГончарУ (-ЕВІ), ГончарА і т. д. (Схема Р)

Жодного пояснення такого русифікаторського знушення з українських прізвищ «Український правопис» 1990 р. не наводить, якщо не вважати таку заувагу після переліку зразків відмінювання:

«Але: *Швець – Швеця, Швецеві (Швецю)* й т. д.»

У цій заувазі можна розуміти, що під «й т. д.» сховано ще якісь винятки, хоч це скорочення насправді стосується до схеми відмінювання *Швеця*.

Отже, соловецький «Український правопис», як і все в ССР, був палицею о двох кінцях: написано одне, а на ділі було зовсім інше. Очевидно, крім правопису, мовні редактори українських публікацій мали ще якусь вказівку щодо того, як відмінити прізвища із закінченням -ар, бо всі публікації в УССР користувалися схемою Р.

Після виходу «Українського правопису» 1990 р. минуло 25 років. ССР та УССР зникли з лиця землі, але не зникли шахрайські маніпуляції у самім «Українським правописом».

Але вся заковика не в цьому. Основна заковика в тому, що чинний «Ук-

раїнський правопис» 2012 р. видання слово-у-слово повторює видання 1990 р., тобто є копією советського видання 1990 року.

Як ми бачили, в «Українським правописі» 1990 р. не пояснено, на який підставі прізвища Гончар, Кобзар, Крамар відмінюються за схемою Р.

Гончар – ГончарА, ГончарУ (-ЕВІ), ГончарА і т. д., а не за схемою У:

Гончар – ГончарЯ, ГончарЮ (-ЕВІ), ГончарЯ і т. д.

І всі публікації в незалежній Україні користуються схемою Р, яку на ділі не підтверджено правописом.

В ССР крім правопису були ще інші інституції, які наглядали за правописом українців, а саме КГБ.

Виникає питання: хто коригує у незалежній Україні знуцальницький – русифікаторський – правопис українських прізвищ, практикований сталінською політикою руйнування нашої

мови?

Дивні діла діються в Україні: 25 років нема ССР, а заплановані в ССР дії з ліквідації української мови і далі дотримувано в незалежній Україні. І то не рік, чи там два, а чверть століття!

Скільки же років треба існувати Незалежній Україні з Академією Наук та кількома інститутами мови, щоб академіки та лауреати різноманітних премій догупалися до розв'язки секретів Сталінських планів нищення української мови?

Пам'яті Анастасії Шкільник

ВОНА ТЕЖ БУЛА «СВІТЛОМ СПРАВЕДЛИВОСТІ»

Можливо, той факт, що вона народилася наприкінці війни в таборі для переселенців у південній Німеччині, зіграв у її житті свою роль. Батьки та інші родичі були втічачами від сталінського терору, тож мусили покинути Україну. В той час біля Варбурга 22 серпня 1945 року її народилася Анастасія-Марія Шкільник. Її батько Михайло Шкільник був відомим суддею, дуже поважаним завдяки скрупульозності й справедливості щодо кожної судової справи. Не таких людей советський режим хотів мати «біля себе». Його сильна віра в абсолютну справедливість вплинула на розвиток свідомості молодшої Анастасії. Не обмежену турботу, співчуття та християнське милосердя проявляла до всіх її мама Марія (Саламон), допомагала потребувачам навіть тоді, коли сім'я Шкільників жила дуже бідно у Вінніпезі. Анастасії тоді було два роки. Згодом, закінчивши школу, вона переїхала до Торонто, аби вчитися в університеті. Це вміння турбуватися про ближніх, прагнення соціальної справедливості залишили слід у серці молодшої дівчини. Батьківське виховання формувало її життя, спрямовуючи сили на допомогу тим, хто потребував цього.

1966 року Анастасія закінчила з почесною відзнакою Східно-Європейські студії Університету в Торонто. Потім вступила на магістерське навчання до Єльського університету (1968 р.) і здобула професорський ступінь за спеціальністю планування міст у Массачусетському інституті технологій (1982 р.). Допомагаючи найталановитішим студентам отримати стипендії, працювала у Фонді Форда в Сантьяго (Чилі). Працюючи на Синайському півострові в Єгипті, допомагала біженцям, які були переселені в часи арабсько-ізраїльської війни 1973 року. Завершуючи докторську дисертацію, переїхала у резервацію Грассі Нероус, розташовану вздовж ріки Вабіг'ун, де в результаті власних досліджень побачила нечуливість та шкідливий тиск європейської культу-

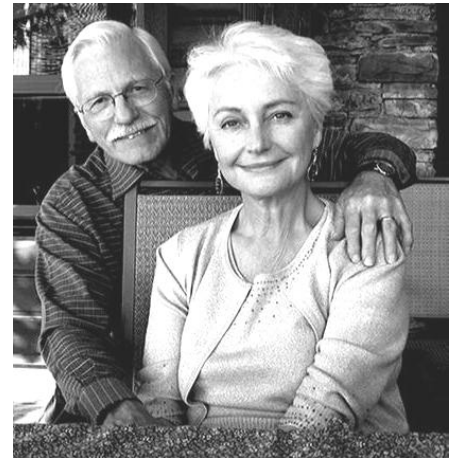
ри на культуру індіанського племені оїбва. Результатом усвідомлення цього стала її книга «Отрута сильніша, ніж любов», опублікована 1985 року. Ця праця досі служить для студентів джерелом розуміння сил, які впливали на населення Північної Америки з часу прибуття туди європейців.

Незважаючи на виснажливу боротьбу з раком у 2000 і 2009 роках, Анастасія й далі працювала у сфері соціального захисту. Нею була заснована нагорода, присвячена пам'яті її батька, «Світло справедливості», яка визначає моральних лідерів в Україні, організований збір коштів для підтримки молодих людей в нашій державі, які проявили себе як майбутні моральні лідери.

Борючись із хворобою, Анастасія не полишала своєї праці задля потребувачів. Цього разу – дітей-біженців із Сирії. Найближчими людьми, які допомагали їй у важкі хвилини, був чоловік Джим Кінггем і сестра Марія Лецишин. На жаль, у боротьбі з раком вона не перемогла... 13 травня 2014 року Анастасії не стало.

Останні роки свого життя вона присвятила Україні, передаючи всю свою спадщину Українському Католицькому Університету, Карітасу України та нагороді для вшанування моральних авторитетів «Світло справедливості».

У листопаді 2010 року першим її лавреатом став український літератор, дисидент, правозахисник та публіцист Євген Сверстюк. Лавреатом нагороди 2011 року – голова Меджлісу кримсько-татарського народу, народний депутат України, колишній політв'язень, кандидат на здобуття Нобелівської премії миру Мустафа Джемілєв. Лавреатом премії 2012 року обрано Ларису Заливну – ініціаторку заснування громадських організацій правозахисного та просвітницького напрямків на Донбасі, активну учасницю шахтарських страйків, організаторку правової допомоги більш ніж дев'яти тисячам громадян. У лютому 2015 р. цією премією нагороджено відважну українську льотчи-

Анастасія Шкільник з чоловіком
Джимом Кінггемом

цю Надію Савченко. У 2011 році Анастасія вперше вручила молодіжну стипендію-премію «Світло справедливості» Святославу Турканику, студентові п'ятого курсу гуманітарного факультету УКУ. Наступного року премію отримала студентка гуманітарного факультету Іванна Захаревич.

Мету премії пані Анастасія пояснила так: «Ця нагорода відзначає особливих людей за їхню здатність запалити світло справедливості у темних щілинах людської душі та вказати шлях до більш людяного суспільства. За життя мій батько ніколи не шукав визнання за своє віддане служіння в ім'я справедливості. Його життя є яскравим прикладом морального лідерства. Саме тому я вирішила заснувати цю нагороду».

Владика Борис Гудзяк

Пані Анастасія була дуже тонкою і шляхетною особистістю. Багато рис характеру, як вона сама свідчила, їй передав батько Михайло Шкільник – суддя, політичний діяч і глибоко моральна людина.

Цю моральну спадщину батька, який був міністром в Уряді Української Народної Республіки, а пізніше суддею в Перемишлянах, де дружив з отцем Омеляном Ковчем, пані Анастасія хотіла передати новому поколінню і новій Україні. Тому започаткувала премію «Світло справедливості», яка відзначає осіб, що є особливими провідниками в суспільстві і дають ясний та переконливий моральний приклад.

В грудні ми прощалися з першим лавреатом цієї премії – паном Євгеном Сверстюком, якого пані Анастасія з допомогою капітули обрала сама. Другим лавреатом був Мустафа Джемілєв, а третім – правозахисниця з Луганська Лариса Заливна. Виявляється, що премія, зафондована пані Анастасією, prorочо підкреслює точки, які сьогодні для нас основні. Сверстюк, кримські татари і український Луганськ – ось світочі, які провадять до глибокої правди про наш народ.

Пані Анастасія в канадській науці і в суспільному житті була знана завдяки проведенню глибокої аналізи викликів і криз, з якими стикалося корінне населення Канади. Можемо сказати, що на різних континентах вона наближалася до потребувачів і намагалася осмислювати та пропонувати життєдайні підходи для розв'язання суспільних і світоглядних проблем.

Вона у всьому була елегантна і глибоко закарбувала в нашу історію шляхетність свого роду.

У багатьох проєктах її вірно супроводжував чоловік Джим, який не має українського коріння, проте всіляко підтримував починання Анастасії і продовжує ці ініціативи після її смерті. Я мав нагоду бути гостем у їхньому прекрасному домі в Британській Колумбії, біля Тихого океану. Тепло і душевна естетика Анастасії та Джима пригортали багатьох людей з України. І хоча їхня домівка так далеко, на іншому кінці світу, вони були і залишаться для нас дуже близькими.

Валентина КУРИЛІВ

Останнім часом Настуня вирішила, що мусить свої маєтки роздати, поки жива. Вона подбала про кожного з родини. Зазначила суми

на добродійні програми і в Канаді, і в Україні, де сама не підписувалася, а давала дотацію в імені когось із родини. Таким же чином лишила сім'ї спадку гроші на прожиття своєї хворої сестри. Крім того, Настуня підтримувала працю Зені Кушпети, яка присвятила своє життя догляду неповносправних дітей у львівському центрі «Джерело».

Настуня постійно молилася, щоби Бог дав силу закінчити добродійні справи. Допомагав у цьому їй вірний друг і муж Джим Кінггем, який не тільки підтримував її в цій праці, але й пильно стежив за здоров'ям дружини, подаючи медикаменти, контролюючи, скільки їй потрібно, щоби вона була в стані працювати над своїми справами.

Я тишилася, що вона створила нагороду «Світло справедливості». Я їй порадила першого номінанта – Євгена Сверстюка, якого довгі роки знала особисто. Він спростував своєю добротою та стійкістю символізував совість України.

В останні роки життя Настуня постійно мене підштовхувала закінчити посібник для вчителів про Голодомор, який побачив світ на початку 2015 року англійською і призначений для педагогів державних шкіл Канади. Мені вона лишила гроші на переклад цієї ро-

боти українською, щоби були навчальні матеріали про Голодомор доступні і в Україні.

За останній рік її життя я відвідала Настуню чотири рази, останній раз – за три тижні перед смертю. Ми не прощалися, але говорили про її смерть, про Джима, бо вона за нього вболівала. Вона так хотіла жити, але прийняла свою долю і була свідомою до останнього дня. Не боялася смерті, бо була віруючою, але знала, що довго не буде на цьому світі, бо мені це сказала.

Добра до своїх близьких та друзів, вона не забувала й тих далеких, що страждали, чи то були українці, чи інші. Наприклад, коли почалася громадянська війна в Сирії, вона зібрала гроші для сиріт та біженців.

Таких ширих, доброзичливих людей мало на світі. Довкола неї завжди було весело. Своім сяйвом вона притягувала подібних людей до себе. Вона залишиться в нашій пам'яті з усмішкою на устах. Своїм прикладом Настуня показала, як треба жити, цінувати кожний день свого життя та бути вдячними за все.

Оксана РІЧАРДС, подруга

Анастасія і я були подругами більш ніж 65 років. Вона ніколи не була нудною. Завжди була ціка-

вою для людей і для світу навколо неї. І вона любила сміятися! Могла сміятися протягом двадцяти хвилин за один раз мелодійною треллю, яка закінчувалася сльозами сміху і хрипким реготом.

Анастасія вирізнялась глибоким розумом. Важка праця, вкладена нею у навчання, була винагороджена золотою медаллю на факультеті мистецтв в Університеті Торонто. Вона отримала стипендію для навчання в аспірантурі у Єльському університеті і в Массачусетському технологічному інституті. Її дисертація «Отрута сильніша, ніж любов» стала для студентів базовим підручником про корінні народи Північної Америки. Якщо ви введете у пошук Google її ім'я, то побачите, як багато людей написали відгуки про цю книгу. Настя справді була дуже обізнана в цій галузі.

Анастасія дбала про світ, намагаючись у міру можливостей допомогти нужденним. В основному ця допомога стосувалася України, звідки походили її родинні корені. Програми допомоги українцям були її даниною пам'яті предків, але крім цього, Анастасія дуже прагнула долучитися до боротьби з корупцією. Вона хотіла побачити Україну, що виходить на світову арену як країна напруженої піднесеної праці й гармонійної цілісності. Саме тому її нагорода була призначена для осіб, чий внесок у життя громади був скерований на цілісність та честь країни. Я сумую за своєю подругою. Я сумую за її гострим розумом, її щедрим серцем і вмінням сміятися над собою і наді мною.

Владика Кеннет НОВАКІВСЬКИЙ

Я записався з покійною Анастасією Шкільник та її чоловіком Джимом Кінггемом невдовзі після того, як став єпископом Нью-Вестмінстерським в 2007 році. Анастасія була особою, котра дуже віддано піклувалася про людей, не лише про своїх друзів, сім'ю та громаду, але й, зокрема, про потребуємих і тих, хто їм допомагав, або чий провід був пов'язаний з прагненням змінити світ на краще. Вона насправді була особою, котра турбувалася про глобальні потреби, не випускаючи з поля зору потреб своєї «околиці». Як на мене, **щира любов до України та українців була її основною цінністю**. Анастасія також була дуже люб'язною господинею, яка дбала про те, щоби гості в її домі завжди почувалися особливими. Вона заховувала глибоку побожність до Господа нашого Ісуса Христа і в дуже виразний спосіб несла свідчення своєї віри перед іншими. Наша єпархія багата її присутністю та любов'ю, якою вона ділилася з нами, і нам дуже її не вистачає.

Джим КІНГГАМ, чоловік

Серед дітей, які сьогодні зростають на Синайському півострові, є такі, в житті котрих певну роль зіграла молода жінка, яка допомогла з переселенням частини жителів півострова після війни 1973 року. У них, а також у їхніх батьках, бабусях і дідусях житиме дух цієї молодої жінки Анастасії, навіть якщо вони й не знають про її існування. В Чилі є люди, які отримали допомогу з тих програм, що фінансував Фонд Форда в 1970-их, які також не знають Анастасії особисто.

Лавреати премії «Світло справедливості» знають, що її дух живе в них. Вона сподівалася, що ця нагорода і пов'язана з нею стипендія скеруватимуть до розуміння вартості більш морального суспільства в Україні. Вона не знала, але, можливо, сподівалася, що її дух житиме у всіх, хто думає над становленням моральнішої, чеснішої України.

Є незліченна кількість біженців внаслідок сирийського конфлікту, яким було подано допомогу, чий надії справилися завдяки її величезним зусиллям щодо збору коштів через організацію допомоги дітям Save the Children. У всіх них буде жити її дух.

І хоча минулий рік для Анастасії був важким, вона погано почувалася, відчувала постійний біль, все ж зустрічала кожен новий день з усмішкою і молитвою подяки за те, що їй подарований ще один день для того, аби допомогти тим, хто потребує допомоги, де б він не був.

Сквер імені Василя Стуса у Святошинському районі Києва урочисто відкрили за участю міської влади і громадськості

Пропонуємо афоризми й висловлювання Євгена Сверстюка з добірки, яку уклав студент НаУКМА Роман ПАВЛОВ, який писав також дипломну роботу про творчість улюбленого мислителя і письменника.

Євген СВЕРСТЮК

ТРЕБА ЗМІНЮВАТИ СЕБЕ, ЛЮДИ ДОБРІ!

БОГ

• Велике існує. І то незрівнянно більшою мірою, ніж може усвідомити наш розум, ніж може збагнути маленький, захований у скафандр післанець у космос...

• Народ чекає від Бога чуда – повернення життя! Але повернений до життя звикає і забуває...

ЦІННОСТІ

• Ні, такі зовсім не химера – правда, совість і ті чесноти, на яких досі тримався світ.

• Об'єднують абсолютні – високі, вічні, недосяжні як зорі.

• Існує безліч прикладів, коли високий ідеалізм братає людей – через океани, кордони, соціальні бар'єри. Бо всі ці бар'єри, як і тлінні скорби землі, – блякнуть у світі ідеалів Істини, Любови, Добра, Краси.

• Щораз важче дається людині гідність і справжність. Одна річ знати правду, інша річ – жити правдою. Одна річ проповідувати віру, інша річ – жити вірою.

• Бути собою і залишатися собою на етапах ХХ віку – що може бути кращою ознакою людської справжності.

• Людина схильна скочуватись від справжності служіння Богові до мізерного прислужування ідолам. Попри щоденні нагадування людина схильна забувати, що ілюзорні матеріальні цінності лопають, як мильні бульбашки...

• Відчуваємо дефіцит віри і правди. Прагнемо відновити в собі і навколо себе світ, у

якому можна поважати, у якому варто жити.

• Позбавлена сили духовної, людина не може дивитись правді у вічі. А життя вимагає справжності. Вислужництво – це не служіння. Гордість – не гідність. Красномовність – не мудрість. Працівник ідеологічного фронту – не інтелегент.

• Абсолют і святість несполучні з половиною частотою грою. Справжня віра дає людині одвагу, сміливість і силу долати обставини. Святиня підносить моральний дух і вимагає досконалості.

• Мусимо думати про відродження душі, без чого неможливе відродження вартостей і повернення до людської справжності.

• Треба змінювати себе, люди добрі! Тільки від добрих, ясних і міцних людей світ добрішає.

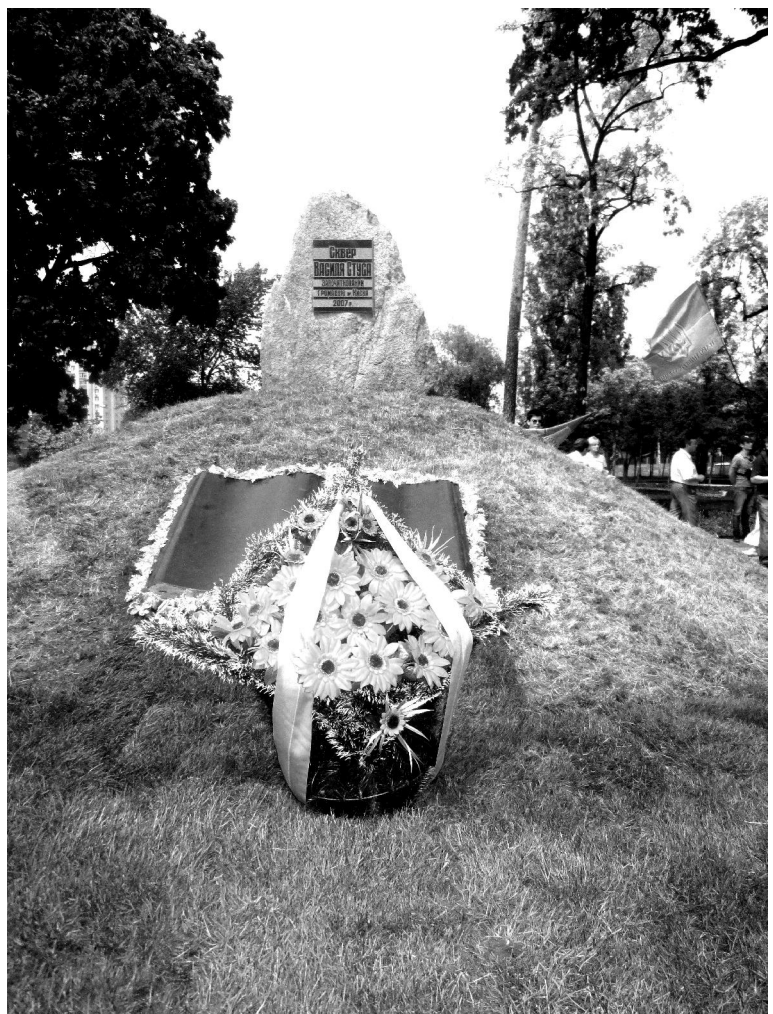
• Щоб робити добро, треба про це постійно думати, треба бути чуйним, уважним і винахідливим. А часом – сміливим.

• Випадково і мимоволі подвигів і добрих діл не роблять. Щоб дати комусь, треба забрати від себе, а щоб забрати від себе, треба цінувати добро вище за своє майно, а свій час – цінувати понад усе.

• Можна сказати, що життя – як історія душі – починається від першого активного зусилля робити добро – комусь допомогти. Комусь послужити, нагодувати, розрадити.

• Самоповага – особиста і національна – то основа гідності.

Продовження в наступному числі

Петро РОЗУМНИЙ

”Досі відчуваю руку, яка мене веде”

Закінчення.

Початок у ч.3-4

1955 року я одружуюся з Зиновією Тимофіївною Литвинчук. Мене нікуди не відпускають, та й дружина не хоче нікуди їхати, вона зі Збаража Тернопільської області. Направляють нас тільки в Почаїв, бо там є вакансія і для мене, і для неї – вона українську літературу мала читати. Ну, направляють так направляють. Я не хотів був спочатку, а тоді думаю: Почаїв – це добре місто. Я знов поїхав у Почаїв, і Євген до мене приїжджав. Він розказував мені багато такого, чого я не знав. Наприклад, подробиці убивства Ярослава Галана. Розказував, що його брат був учасником повстанського руху. Розказував, як і його, коли вже був студентом, хотіли повстанці завербувати, розшукували, та все не траплялося нагоди його побачити. Коли приїжджали, то його вдома не було. І він не знає, як би то вчинив, чи не пішов би з ними в ліс. Я йому на це відказав, що й сьогодні готовий піти в ліс, якби мене хтось повів і пояснив, що робити. Така розмова була в Почаїві 1952 року восени. Він на мене так уважно подивився і каже, що той час минув. До мене дійшло, що я пересолив, моя розмова могла здатися аж провокативною.

У Почаїві в мене зародилася думка, як би створити якусь організацію, котра б щось робила. Бо всяка національна боротьба має бути організована. Я похвалився своєму другові Борису Скороплюсу, похвалився Василю Стучинському, тепер уже покійному, і вони на цю думку пристали. Як це почати? Ну давайте почнемо з того, що зберемо внески і подумаємо, як все організувати. А коли я похвалився про те Євгенові, то він сказав, що ця справа приречена на невдачу, і то дуже швидко. «Поки вас троє, вона ще може існувати, як тільки дійде до четвертого, до п'ятого – це вже ризик». До мене дійшло, що так воно і є. Я поговорив зі своїми хлопцями і ми зійшлися на тому, що будемо завжди говорити людям те, що треба, тобто агітувати, як зможемо в цих умовах, коли за слово можуть посадити до в'язниці. Це можна назвати нашим пасивним опором. Я особисто ніколи владу не підтримував, ані словом, ані ділом.

Вперше мене заарештували 1961 року. Привезли в Тернопіль у КГБ і зразу допитували, що то в мене таке, бо всі мої записи взяли. Мені Євген постачав філософську літературу: Монтеск'є, Монтень, Гельвецій, Шопенгауер, Ніцше – це все я від нього дістав, найголовніші їхні твори. Я читав, виписки робив, які мене цікавили. Вони все це забрали – то була ціла купа – і розпитують мене. Отак шість днів тримали мене в безглуздіх і непотрібних допитах.

мували зв'язок. Він до мене приїжджав, я до нього. Я брав у нього друкарську машинку і почав учитися друкувати. То була стара машинка, типу «Москва». І досить-таки тяжка вона була, пам'ятаю, добре побив нею руки. Я брав її і віддавав, учився і так передруковував дещо. Ми з Іваном Сокульським почали обмінюватися самвидавськими матеріалами.

В.О.: А що ви друкували на тій машинці?

П.Р.: Спочатку я передру-

мував зв'язок. Він до мене приїжджав, я до нього. Я брав у нього друкарську машинку і почав учитися друкувати. То була стара машинка, типу «Москва». І досить-таки тяжка вона була, пам'ятаю, добре побив нею руки. Я брав її і віддавав, учився і так передруковував дещо. Ми з Іваном Сокульським почали обмінюватися самвидавськими матеріалами.

В.О.: Розорали степи, про які пророк Магомет казав: «Не смій і носком чобота колупнути цю землю».

П.Р.: Так, очевидно, аж із Казахстану. Під цим покровом я надрукував три закладки по чотири екземп-

низають. Таке передчуття, можна сказати, витало над нами, і Євген це висловив у тих словах – «Там молока не дадуть». От сьогодні ми купимо молока і нап'ємося... Згаду ту фразу як трагічну.

Я продовжував їздити до Євгена, постійно брав у нього матеріали, він їх мав, фотографічні й інші, передруковані. Ще 1965 року я був на місячних курсах підвищення кваліфікації у Києві (на вулиці Паньківській містився наш гуртожиток), щодня заходив до нього. Він жив тоді на вулиці Франка. Майже щодня я бачив там кого-небудь: або Дзюбу, або Світличного, а раз була і Ліна Костенко. Ліна Костенко принесла туди, до нього на квартиру, підписи на захист Світличного, Заливахи і Горинів, де, пам'ятаю, підписався навіть директор авіазаводу Антонов. Вона мені показала пальцем, я пригадую, Антонов підписався першим, після нього дехто з тих великих начальників... Вона до них мала доступ і там теж збирала підписи.

Про арешти 12 січня 1972 року я дізнався з передач радіо «Свобода» і зразу поїхав до дружини Євгена. Вона розповіла, як то було. Поїхав до нього додому. А перед тим зайшов до Світличної – вона тоді жила десь у районі виславки. Пам'ятаю, дав їй маленьку допомогу, бо відчувалося, що й вона буде арештована. Її постійно викликали після того. Каже: «Тільки дитина рятує мене». [Н. Світличну заарештували 18 травня].

Я вже знав про утворення Української Гельсінської Групи (9.11.1976). Я не тільки привіз заяву [Сокульського і мою – Зиновію Красівському у Моршин], а ще тоді він дав мені завдання поїхати до Василя Стуса, який уже повернувся до Києва з заслання (я знав це з радіопередач), до Євгена Сверстюка в Бурятію, до В'ячеслава Чорновола, щоб я запропонував першим двом вступити в Групу, а Чорноволів їй очолити.

Красівський дав мені 400 рублів – то були не малі гроші. Тоді сто з чимось коштував проїзд тільки до Іркутська. Я взяв. Почав зі Стуса, бо Зиновій так і сказав: «Спочатку до Стуса, а тоді їдьте до Євгена, а після Євгена до Чорновола, щоб вони дали принципову згоду вступити, ці перші два». Він детально допитувався про Євгена – хто такий Євген Сверстюк? Чи не такий собі поет, що розпустив нюні, скиглисть? Такі бу-

Світлина Катаріни Пелле

Я познайомився в Дніпропетровську з Іваном Григоровичем Сокульським. Це було 1965 року, коли арештували Панаса Заливаха, Івана Світличного, Горинів. Це я чув по радіо «Свобода» і від Євгена Сверстюка, бо я до нього їздив. Євген тоді був у Києві, працював секретарем в Інституті ботаніки, по-моєму, під керівництвом Зерова.

1968 року з'являється роман Олеся Гончара «Собор», який наробив великого фурору взагалі на Дніпропетровщині, і особливо в Солоному. Я його встиг купити. Його розкупили вмиг. Пам'ятаю, щойно я купив, як райкомівці прибігли після мене: один біжить, і другий за ним із райкому – всі купили по екземпляр. Тоді ще не було гоніння на Гончара, роман щойно з'явився у продажі.

Ми з Сокульським бігом цю книжку перечитали, обговорили. Пам'ятаю, він написав такий детальний, добрий коментар до неї. Ми підтри-

мував «Іван Котляревський сміється» Євгена Сверстюка, також інші речі Євгена. По чотири екземпляри закладав, бо та машинка тонкий папір погано відбивала. Була якась розхлябана, старезна. Перші два відбитки більш-менш, а третій-четвертий зовсім погані були, але все ж можна було читати.

Восени 1968 року беру в Івана машинку, щоб передрукувати «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Івана Дзюби і кажу: «Я тобі віддам усі прирідники, а собі залишу два – для себе і ще для когось». Я тримаю машинку цілу зиму – грудень, січень і лютий. Тоді я вже працював кошегаром і мав багато часу: добу працював, а добу вдома сидів. Непогано заробляв, утримував дитину і себе утримував, бо та робота більш-менш оплачувалась.

В ту пору в наших краях була велика снігова буря. Така буря, якої я ніколи в житті не бачив. Десь півтора місяці з маленькими перерва-

ми працю «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Отже, дванадцять штук. Це була пекельна робота, бо я не мав доброї практики.

Тоді я регулярно їздив до Києва, і 1971 року ми з Євгеном стали кумами – Надія Світлична кумою, а я кумом. Без офіційного оформлення, без батюшки, але – куми та й усе.

В.О.: А кого це ви хрестили?

П.Р.: Віруню, його дочку, Віру. Пам'ятаю, у нього вже настрої був такий... Ми пішли на Хрещатик, пригадую, перестрибуючи через калюжі на асфальті. Він перестрибнув, зупинився і каже: «Зайдімо купимо молока». І далі: «Там молока не дадуть». Я спочатку здивувався: «Де?» – «Куди нас збираються запроторити». Це було в жовтні 1971 року. Потім я згадував це як передчуття катастрофи, арешту. І такий стався арешт у 1972 році – ця катастрофа української інтелігенції, як її тепер

вають.

Я думаю, це важливе для історії питання. Я тут говорю абсолютну правду, яка була перед моїми очима і в моїх вухах. *[Далі П. Р. розповідає про розмову з В. Стусом у Донецьку на предмет його вступу в УГГ. Але Стус зі вступом визначився ще 1977 року].*

Це було на початку вересня [1979 р.], не раніше і не пізніше, бо я звідти одразу поїхав до Євгена Сверстюка в Бурятію. Я сказав, куди їду: до Євгена Сверстюка і до В'ячеслава Чорновола. Після того як повернувся, побачу Красівського, тоді вже до нього заїду і заберу заяву Стуса — отак було домовлено. Та я його більше після того не бачив.

Поїхав я до Євгена з Дніпропетровська на Іркутськ: я плутав карти, на аеродром потрапив так, щоб утекти від тих переслідувачів. Я так думав, що втік. Нема квитка до Новосибірська. Був на Улан-Уде. Я знав, що то близько, літаки ходять — через Байкал перелетів і все. Взяв квитка на Іркутськ, тоді на Улан-Уде. З Улан-Уде я вже знаю, який літак літає, це мені вже було легко. От приїхав до Євгена і бачу, Євген — це ж без попередження — спохмурнів трошки, що я приїхав. Я це відчув і сказав: «Місія». — «Чого приїхав?» — так очима питає. Розмови зразу не було, тут не можна було говорити. Пішли ми на гору, там недалеко біля нього була сопка.

В.О.: А як це місце називається?

П.Р.: Богдарин. Це Бурятія. Це 600 кілометрів від Улан-Уде на північний схід, місто золотощукачів. Там такий примітивний аеродром, гальвою поспаний. Туди літав Іл-14 — військовий літак, переобладнаний для пасажирів. Такий тісний, що не можна було випрямитись: як сів, так дотаєш до стелі — як гуркнеш головою об стелю! Дуже незручний. Я розказав про це Євгену.

Ви читали де-небудь його пояснення, чому він не захотів вступати в Групу? Він писав про це.

В.О.: Не пригадаю зараз.

П.Р.: І я не пригадаю, де він це писав, але він категорично сказав тоді, що вступати не буде. Він вважає це непотрібною жертвою. Сам вступ означає негайний арешт і повернення як рецидивіста в неволю, щоб знову гнити в таборах. Це була правда, істинна правда. Я йому сказав, що вже подав заяву, що їду до Чорновола. Він не схвалив мою ідею їхати до Чорновола і тим збив мене з пантелику. Я відчув, що моя місія втрачає сенс. Я скажу Чорноволі, що Євген не вступає, то що з того може бути? Я повертаюся назад. Я так собі прикинув, що Чорноволі поінформований не менш як я, що він це вже знає і, очевидно, вступити. Але я не поїхав до Чорновола. Не знаю, чим би це скінчилося, якби я поїхав. Не уявляю, як би я шукав його в тій Якутії.

В.О.: Ця поїздка до Сверстюка коли була?

П.Р.: Це початок вересня 1979

Євген СВЕРСТЮК

Коли ви розсипаєте іскри щоб оживити свої ночі треба забути біль затаїти в собі удар що їх породжує інакше іскри ваші не будуть світити

Коли розсипаєте іскри кидайте їх високо у безмір неба хай вони летять до свого абсолюту до своєї Вітчизни

Коли ваші іскри гаснуть у високості радійте що вони не упали під ноги і не погасли на дні

року. Я ж заяву подав у 1979 році.

В.О.: Але ж це друга Ваша поїздка до Євгена Сверстюка?

П.Р.: Друга. Перша була у квітні, на Великдень. Я думаю, того року 14 квітня був Великдень. Ми до нього поїхали з Валерієм Ілєю. Я це планував давно. Знав, коли закінчується його термін, і як тільки одержав листа із заслання, так і поїхав.

Перед Великоднем ще заїхав до матері Євгена на Волинь. Побачився з матір'ю, була там, здається, братова—порівняно молодша родичка. Обмінялися думками та й усе. Я не наміслював сказати, що їду до Євгена, бо хотів це зробити конспіративно. Я був такий боягуз, що боявся признатися і матері, і тій родичці, що їду до Євгена! Євген мені за це потім докоряв: «От, — каже, — цього б єврей ніколи не зробив». «Може й так, я згоден, але я хотів, — відповідаю, — зробити це абсолютно таємно». Я боявся, що затримують десь, арештують — ну то ж банда, з ким ми мали справу. Навіть привіт не привіз, бо не сказав, що маю намір їхати до Євгена. Я завітав до них побачити ситуацію і розказати Євгену.

Потім їду до Києва, заходжу до дружини Євгена, Валерії Андріївської, і розказую, куди збираюся. Вона дає мені деякі поради. Тоді їду до Валерії Іллі...

Пізнюї ночі доїхали ми до Євгена, розшукали його — чи то був уже ранок, зараз не пригадую. Їхали всю ніч, а на ранок

приїхали — так, здається, було. Ну, Євген дуже здравів, це ж якраз був Великдень. Він дуже здравів із того всього. Цілий день ми розкошуємо, п'ємо чай, він розказує — ну, радість велика і нам, і йому. Не сподівався — бо то ж ми без попередження. Без кінця розмови й розмови.

Повертаюся одного дня додому — а мені повістка з'явилася в міліцію. «Обійдуться», — думаю, і поїхав до Сокульського, розповів йому, що мене повісткою в міліцію кличуть на щось.

Але перед тим скажу, як у мене з'явився цей ніж. Два ножі в мене було. Я поїхав у сусіднє з Богдарином містечко, називається Малене, здається. Там було якось так культурніше, порівняно великі магазини. Заїшов у залізний магазин і дивлюсь — там мисливські ножі, по сім рублів ніж. Я питаю, чи можна купити. Можна, за сім рублів. Ніхто не питає ніяких документів, ніяких дозволів. Я купив його. Приніс показую Євгену — він такий ще змачений. Євген подивився на мене, мовляв, наче дитина, грається ножами.

Євген підготував передачу, що я мав її приховати. В Улан-Уде в очікуванні літака я поїхав у місто на цілий день. Там кілометрів, може, п'ятнадцять від аеродрому. Мішок був важкий, незручний, що ж я буду носити його цілу добу? Здав його в камеру схову. То вони, мабуть, наперед обшукали його і під час посадки вилучають: треба подивитися в мій рюкзаки. Дивляться і зразу знаходять — довго не шукали — ті ножі в кишені рюкзака. Знали, де вони лежать. Тут же склали протокол, тут же є поняті. З тієї причини затримали літак години на дві. Віддають мені назад мисливський ніж, а той кишенювий забирають. Так і в протоколі догляду було записано, і свідки розписалися, що так було.

По дорозі додому, заїхав я до Франківська до сина Тараса, завіз йому той ніж, думаючи, що в мене вже повістка на міліцію є, то віддам синові той ніж. Думаю, щоб не забрали, а його відвезу Тарасові. Приховав там у нього за книжками на полиці — вони потім знайшли його там (у Тараса також робили обшук).

[8 жовтня 1979 р. Петро Розумний був заарештований і ув'язнений на 3 р. за володіння «холодною зброєю». 20 жовтня 1979 року в цій справі допитали Євгена Сверстюка, чи не бачив він ножа у Розумного. У заяві Генеральному Прокуророві СРСР того ж дня Сверстюк написав: «...Так, я бачив. Не лише я бачив. На всіх пересадках бачили всі компетентні, інформовані інструктовані органи вашої влади... Але якщо влада таку «зброю» повертає людині з тим, щоб при нагоді скористатися як приводом для порушення кримінальної справи проти неї, то це вже влада провокативна, і, по суті, ворожа громадянину».

Олександра ШУХЕВИЧ

Музей «Тюрма на Лонцького» попрощався з митцем

Богданом Сорокою

Відомий графік Богдан Сорока, котрий належав до когорти українських шістдесятників раптово й передчасно відійшов у вічність, музей «Тюрма на Лонцького» був пов'язаний з Богданом Сорокою особливим чином, адже саме в цьому місці 1940 р. радянський окупаційний режим утримував в ув'язненні його вагітну матір Катерину Зарицьку — зв'язкову Проводу ОУН та згодом командира УПА Романа Шухевича. Вона народила сина Богдана у тюрмі «Бригідки» і він перших вісім місяців життя провів у неволі, аж поки звідти його домоглися забрати на догляд і виховання бабуся й дідусь, оскільки батьки Богдана Сороки понад тридцять років перебували в тюрмах і таборах ГУЛАгу. У радянський час сім'я Богдана Сороки перебувала під пильним наглядом КГБ, що порушив проти художника кримінальну справу і наклав табу на його виставкову діяльність за співпрацю із шістдесятниками Калинцями, Горинями, Чорноволом та іншими.

До сумнозвісної тюрми на Лонцького у Львові Богдан Сорока знову увійшов 1994 року у складі знімальної групи, яка готувала документальний фільм про його батька Михайла Сороку. Тоді ж йому вдалося зробити фотофіксацію в'язничного приміщення й подвір'я. Нині ці світлини становлять чималу історичну цінність, та в копіях зберігаються у фондах музею.

Музей, який з ініціативи громадськості постав у колишньому слідчому ізоляторі НКВД, гестапо і КГБ, завжди відчував особливу підтримку Богдана Сороки, який не тільки передавав для створення експозиції видання із власної книгозбірні, а й надавав цінні методичні поради щодо збереження автентичних в'язничних камер та коридорів, часто приводив сюди на екскурсії закордонних гостей, дискутував і спілкувався із науковцями музею. Тому зовсім не було випадковістю, що презентацію своєї книжки спогадів, котра вийшла друком 2014 р., Богдан Сорока провів саме в Національному музеї «Тюрма на Лонцького». Презентація вилилася у зворушливу зустріч представників українського культурного руху опору та небайдужу розмову про сьогодення, адже сторінки «Спогадів» Богдана Сороки охоплюють не тільки давні родинні перекази, а й описи подій Революції гідності... Богдан Сорока також усім своїм життям подавав приклад людської гідності, відповідальності, чесності й прямої відвертості. Це те, що залишиться нам як духовний спадок разом із його непроминальною вартістю мистецькими творами.

Вічна йому пам'ять!

Микола Ворон створював свою бібліотеку 57 років

За цей час він зібрав понад 15 000 книг і зараз це одна з найбільших українських бібліотек в Канаді. Її використовували не тільки парафіяни, але люди з усього світу і, насамперед, з України. Бібліотека також є цінним джерелом інформації для академічних інституцій.

Пристрасть до книг почалася у Миколи Ворона, ще коли він був молодого людиною. Вперше він організував бібліотеку у таборі для переселенців в Ганау, Німеччина. Йому вдалося перевезти кілька книжок у Канаду. У 1958 році дві книжкові полиці були встановлені у старій церкві Св. Володимира, і Ворон вирішив, що це буде початок бібліотеки.

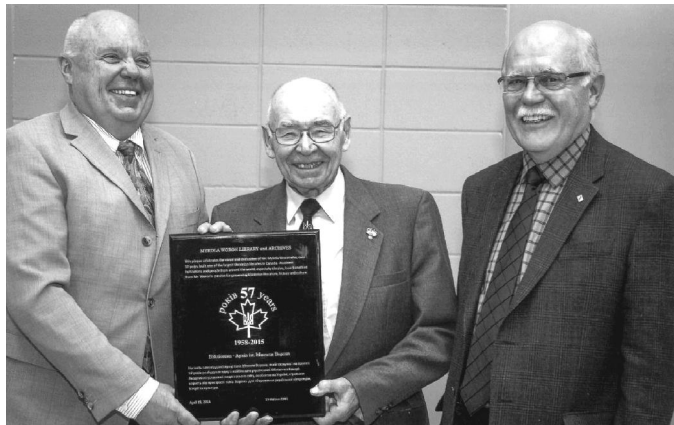
Найбільше пан Ворон пишається рідкісними книжками, а саме: копією Пересопницької Євангелії (1556-1561). Це примірник, що належав гетьманові Іванові Мазепі, і копія зараз використовується, коли Прези-

дент України виголошує присягу. Друга книжка – один з шести передруків Конституції гетьмана Пилипа Орлика (1710). Цей документ важливий, бо передувє конституції США 1787 року.

М. Ворон зібрав багату бібліотеку завдяки важкій наполегливій праці. Він навіть продавав лотерейні квитки. Його підтримували також Білл Світік та професор Олександр Малицький з університету Калгарі. Так само його підтримувала родина.

Збори церкви Св. Володимира вирішили назвати бібліотеку на його честь – Бібліотека Миколи Ворона. Ми зробили пам'ятну табличку, яку помістимо у бібліотеці.

Хочемо подякувати тим, хто допомагав підготувати цю подію: дітям і онукам М. Ворона, пані Мішель Фарина, панові Стену Гуменюку, Надії Мельничук, Олені Бейкер, Михайлові Бутинцю та Аркадію Чумаку.

Микола Ворон (в центрі) під час акції присвоєння створеній ним бібліотеці його імені

Зболена душа Леоніда Плюща відлетіла у кращі світи

На 77-му році пішов з життя відомий український правознавець, математик, публіцист, літературознавець, член ініціативної групи захисту прав людини, член Закордонного представництва Української Гельсінської групи Леонід Іванович Плющ.

Народився Леонід Плющ в робітничій сім'ї. 1959 закінчив школу зі срібною медаллю, вступив на фізмат Одеського держуніверситету. Рік працював сільським учителем. 1962 закінчив механіко-математичний факультет Київського університету. До 1968 працював в Інституті кібернетики Академії наук УРСР на посаді інженера-математика за фахом біо-і психокібернетики.

Бере активну участь в українському національно-демократичному русі шістдесятників. Леонід Плющ був зв'язковою ланкою між українськими й московськими правозахисниками. Саме він познайомив москвичів з українським самвидавом і вів самвидавські книги з Москви в Київ, звідки вони розходилися по всій Україні.

1964, після усунення

М.Хрущова, він пише листа до ЦК КПРС, де висловлює свої погляди на демократизацію в СРСР. З 1966 починає писати статті для самвидаву про природу советської держави.

У липні 1968 звільнений з роботи у зв'язку з тим, що написав і послав у газету «Комсомольська правда» різку статтю з приводу суду над О.Гінзбургом. Почав збирати інформацію й передавати її в «Хроніку текущих событий», розповсюджував «Український вісник». У 1969 став членом ініціативної групи захисту прав людини в СССР.

15.01.72 після декількох обшуків Плющ заарештований, звинувачений за ст. 62 КК УРСР – «антирадянська агітація і пропаганда з метою підірвати Радянської влади». У січні 1973 суд визнав його винним у вчиненні злочину у неосудному стані. 05.07.73 суд направили його на примусове лікування в Дніпропетровську спецпсихлікарню з діагнозом «м'явопротікаюча шизофренія», де перебував до січня 1976. 03.06.74 медична комісія продовжила лікування. Улітку того ж року Міжнарод-

ний конгрес математиків у Ванкувері виступає з заявою про негайне звільнення Плюща. 1975 Т. Ходорович збирає матеріяли і в самвидаві публікує книгу «Історія хвороби Леоніда Плюща». 23 жовтня в Паризі організований великий мітинг на захист Плюща.

У січні 1976 поза його бажанням був вивезений з СРСР і з тих пір жив у Франції. Західні психіатри визнали Плюща здоровим.

1976 Плющ пише автобіографічну книгу «На карнавалі історії», яка була перевидана багатьма мовами.

1977 стає закордонним представником УГГ на Заході. Багато часу й сил віддає допомозі друзям, які змагаються у советських застінках. До кінця 70-х він позбувається ілюзій щодо можливості «доброго» соціалізму і стає переконаним антикомуністом.

Інтереси Леоніда Плюща поступово зміщуються від політики до культурології й літературознавства. Плющ – член об'єднання українських письменників «Слово». Дійсний член Наукового товариства ім. Т.Шевченка в галузі культу-

рології. Автор монографії «Екзод Тараса Шевченка. Навколо «Москалевої криниці».

З початком демократичних змін в СССР майже цілком присвячує себе літературі. Плющ – автор аналітичних статей про творчість Т.Шевченка, М.Хвильового, В.Барки, Б.-І.Антонича, П.Тичини, В.Стуса, М.Руденка, О.Довженка, О.Галича, опублікованих в українських, французьких, російських виданнях. Автор документально-аналітичного відеофільму «З Малоросії в Україну» (1991) і статтей про становище й перспективи української культури.

...«У тоталітарних країнах ти витрачаєш своє життя на механічні перешкоди, замість того, щоб розв'язувати справжні проблеми буття... А чому ж у нас було стільки людей майже кришталевої чистоти, стільки людей, що піднялися до висоти праведників та святих?» – писав Леонід Плющ у своїй книзі «На карнавалі історії».

Йому найбільше важила людська Гідність.

Вічна пам'ять!

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ
Редакція і читачі газети «Наша віра» складають щирі подяку багаторічним, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа:

отцю Василю Пишному і парафіянам Церкви Святої Покрови села Рубанівське на Січеславщині, Іванові Чмолю, Наталі та Георгію Рогожиним, Ігорю Хом'яку.

Дорогі читачі!

В зв'язку з триваючою перереєстрацією газети наш банківський рахунок тимчасово заблоковано. Жертводавці, які бажають допомогти газеті, можуть надіслати допомогу поштовою переказом на ім'я головного редактора Лиші Р.С. за адресою: 01001, Київ-1, аб/с №283, редакція газети «Наша віра».

Передплатуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс 61671.

Газета містить актуальні матеріяли з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник і видавець – колектив Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
РАЙСА ЛИША

ДИРЕКТОР
ОРИНА СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Райса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА, Тамара ОГДАНСЬКА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН

КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Мехизирська 21, 04071

Для листів: Україна-Ukraine, 01001, Київ-1, а/с283.

E-mail: nashavira@ukr.net; <http://www.nashavira.ukrlife.org>

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26004001282001, МФО 300142 в УКРІНБАНКУ

Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 10 червня 2015 р.

